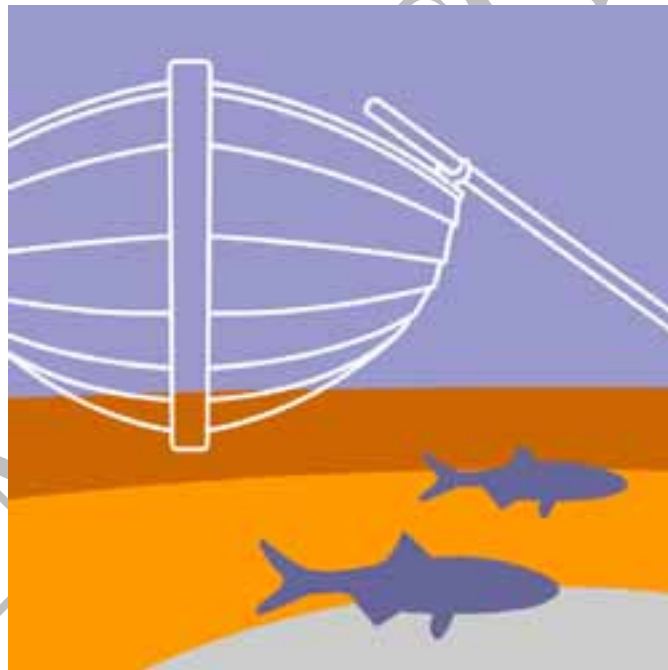

VERSION REMISSUTGÅVA 070704

TRELLEBORGS KOMMUN FÖR EN HÅLLBAR UTVECKLING

HAV I BALANS OCH EN LEVANDE KUST

– DEL AV TRELLEBORGS KOMMUNS MILJÖMÅLSPROGRAM

Västerhavet och Östersjön skall ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden skall bevaras. Kust och skärgård skall ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård skall bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden skall skyddas mot ingrepp och andra störningar. Inriktningen är att miljö kvalitetsmålet ska nås inom en generation.

AV RIKSDAGEN FASTSTÄLLT MILJÖKVALITETSMÅL

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	4
INLEDNING	5
INLEDNING	5
<i>Process och deltagare</i>	5
<i>Kommunikation</i>	6
<i>Bakgrund</i>	7
Angränsande miljömål	7
<i>Nationella miljömål</i>	8
<i>Nationella delmål</i>	9
<i>Regionala miljömål</i>	10
Regionala delmål	10
<i>Styrmedel</i>	11
Juridiska styrmedel	11
<i>EG:s ramdirektiv för vatten</i>	11
<i>Miljöbalken</i>	12
<i>Fiskelagen</i>	13
<i>Plan- och bygglagen</i>	13
LOKALT MILJÖMÅLSPROGRAM	14
Havets tillstånd	14
Östersjön	15
Trelleborgs kommun	15
<i>Övergödning</i>	16
Trelleborgs kommun	17
<i>Miljögifter</i>	20
Trelleborgs kommun	21
<i>Sjöfart och oljeutsläpp</i>	22
Trelleborgs kommun	23
<i>Havet och Fisket</i>	25
Ålfiske	26
Ålgräsängar	26
Buller	27
Främmande arter	27
Trelleborgs kommun	28
Fritidsfiske	28
Fredningsområden	28
Ålfiske	29
Ålgräsängar	29
Buller och Främmande arter	30
<i>Kusten</i>	30
Trelleborgs kommun	30
Erosion	31
Tångrensning	32
<i>Naturvärden vid kusten</i>	33
<i>Kulturmiljöer och bebyggelse</i>	34
Skånes kulturhistoria längs kusten	35
Exploatering av kusten	35
Trelleborgs kommun	36
Kulturmiljön längs Trelleborgskusten	37
Exploatering av kusten	38

<i>Vindkraft och teknisk infrastruktur till havs</i>	38
Trelleborgs kommun.....	39
KOMMUNALA PLANER OCH PROGRAM	40
Översiktsplan 2002.....	40
Naturvårdsplan för Trelleborgs kommun.....	40
Baltic Master.....	40
Trelleborgs Kust – Värdefulla natur- och kulturmiljöer söder om kustvägen	41
<i>Redan utförda åtgärder inom kommunorganisationen</i>	41
LOKALA MILJÖMÅL	42
<i>Förslag till åtgärder för kommunorganisationen</i>	43
NÅR VI MÅLEN?	46
<i>Nationellt</i>	46
<i>Regionalt</i>	47
<i>Lokal uppföljning</i>	50
REFERENSER	51
BILAGA 1. VAD KAN FÖRETAG GÖRA?	52
Miljöfragan.nu – expertstöd till små och medelstora skånska företag.....	55
Gröna miljoner – tillväxtpotentialen i miljömålen.....	55
BILAGA 2. VAD KAN DU SOM PRIVATPERSON GÖRA?	56
BILAGA 3 INDIKATORER	56
BILAGA 4. ORDLISTA	56

SAMMANFATTNING

REMISSUTGÅVA

INLEDNING

Detta måldokument för miljömålet *Hav i balans och en levande kust* utgör en del av miljömålsprogrammet för Trelleborgs kommun. Programmet består av totalt 15 måldokument, ett för varje miljömål (det nationella miljö kvalitetsmålet *Storslagen fjällmiljö* utgår av naturliga skäl i Skåne), samt ett sammanfattande programdokument. Miljömålsprogrammet utgör ett styrdokument för kommunens övergripande miljöarbete. Det nationella miljömålsarbetet tar sikte på framtiden: inom en generation ska Sveriges miljöproblem vara lösta. Trelleborgs kommun utgår från samma grundläggande principer. Indelningen av måldokumentet följer upplägget för det nationella och regionala miljömålsarbetet. Numreringen av delmålen utgör ingen inbördes rangordning – alla mål och delmål är viktiga för att uppnå en miljömässigt hållbar utveckling.

Process och deltagare

Med miljömålsarbetet i Trelleborgs kommun har redan från start siktet varit inställt på att säkra en bred och djup förankring och samverkan med olika intressenter i och utanför kommunorganisationen. Måldokumentet *Hav i balans och en levande kust* har arbetats fram under en dynamisk process inom kommunen. En arbetsgrupp med representanter från olika förvaltningarna har lämnat faktaunderlag samt förslag till mål och åtgärder. Arbetsgruppen för miljömålet *Hav i balans och levande kust* har haft fyra arbetsmöten. I arbetsgruppen har följande personer ingått:

Mattias Müller, Miljöförvaltningen
Annika Hansson, Miljöförvaltningen
Jennie Hügert, Miljöförvaltningen
Per-Arne Johansson, Miljöförvaltningen
Johnny Carlsson, Miljöförvaltningen
Anitha Ljung, Kommunstyrelsen
Cathrine Ek, Kommunstyrelsen

Maria Adolfsson, Kommunstyrelsen
Ingela Jacobsson, Kulturförvaltningen
Staffan Stål, Kommunal teknik
Jonas Hagman, Kommunal teknik
Bengt Larsson, Fritidsförvaltningen
Mats Rengbo, Fritidsförvaltningen
Jim Leveau, Trelleborgs hamn AB

Materialet har bearbetats i ett sekretariat som består av Mattias Müller, Annika Hansson och Jennie Hügert. Resultaten har löpande presenterats för miljöchefen och miljönämndens beredningsutskott, samt för den särskilt tillsatta styrgruppen bestående av:

Ulf Bingsgård, Kommunstyrelsens ordförande (m)
Åke Syvesson, 1:e vice ordförande Kommunstyrelsen (kd)
Catherine Persson, 2:e vice ordförande Kommunstyrelsen (s)
Görgen Holmdahl, ordförande Miljönämnden (spi)
Sten Björk, 2:e vice ordförande Miljönämnden (s)
Eric Samuelson, ordförande Tekniska nämnden (m)
Alf Hansson, 2:e vice ordförande Tekniska nämnden (s)
Patrik Holmberg, ordförande Räddningsnämnden (c)
Yvonne Svensson, 2:e vice ordförande Räddningsnämnden (s)
Leif Sjögren, ordförande Byggnadsnämnden (c)
Gerd Klein, 2:e vice ordförande Byggnadsnämnden (s)
Rutger Persson, Kommundirektör
Britt-Marie Paulik, Miljöchef
Thomas Risberg, Teknisk chef
Stefan Ferm, Stadsbyggnadschef

*Mattias Müller, Miljömålssamordnare
Anitha Ljung, Agenda 21-samordnare, styrgruppens sekreterare
Cathrine Ek, Kommunekolog*

Samtliga har fått lämna synpunkter under processens gång och materialet har utifrån dessa fortsatt bearbetats. Även de av styrgruppen utsedda specialfunktionerna och miljömålskontakterna i samtliga kommunala förvaltningar och bolag har kontinuerligt bidragit med information under arbetet. Synpunkter har också hämtats in från SNF Trelleborg, Agnes Janson vid Länsstyrelsen i Skåne län, Marianne Andersson från LRF, Åsa Jakobsson på Regionmuseet, Tina Elfving vid Stockholms marina forskningscentrum, Malin Skog vid Campus Helsingborg, Lunds Universitet.

Medborgarnas möjligheter att i ett tidigt skede vara med och påverka innehållet har också säkerställts genom studiecirkeln Miljömålsverkstad, till vilken allmänheten bjudits in att delta vid tre träffar.

Kommunikation

Det är synnerligen viktigt att måldokumentet när det är färdigt och fastställt kommuniceras inom kommunorganisationen och gentemot allmänheten på samma breda sätt som skett under framtagandet.

Olika informationsinsatser där måldokumentet och dess innehåll presenteras bör riktas mot politiker, ansvariga tjänstemän, skolor, företag, föreningsliv, respektive allmänheten. Måldokumentet har också sin givna plats på kommunens hemsida och bör även kunna beställas av den som vill ha egna exemplar.

Inom de kommunala förvaltningarna och bolagen bör förslagen till åtgärder successivt arbetas in i kommande budgetar och verksamhetsplaner. Planer för uppföljning och utvärdering kommer att kopplas till dessa.

Bakgrund

Sverige omges till stor del av hav och har långa kuststräckor i såväl öst som väst. Kustmiljöerna är viktiga för bl.a. friluftsliv och rekreation, och uppvisar precis som de olika haven, stora spännvidder av komplexa ekosystem. De unika biotoperna ger förutsättningar för en omfattande artrikedom, såväl på land som i vatten. Längre ansågs det att havet är så stort att det tål stora belastningar av utsläpp. De senaste årtiondena har man dock börjat inse att havet tagit allvarlig skada av utsläppen från industrisamhället.

Havet och kusterna, tillsammans med skärgårdarna, är utsatta för ett starkt exploateringsstryck. Exempelvis använder människan havet för transport, rekreation samt födoutvinning, medan kusterna är mera intressanta ur markanvändningssynpunkt, t.ex. bebyggelse och småbåtstrafik. Utöver exploateringsstrycket hotas havet och kustzonerna även av övergödning, miljögifter och oljeutsläpp. Skånes sydkust utgör en del av södra Östersjön som idag är starkt påverkad av övergödning och av gifter som PCB och DDT. Detta har lett till en kraftig påverkan på kustvattenbiotoperna och har bl.a. medfört förluster av viktiga livsmiljöer för djur- och växtliv, samt förändringar i artsammansättningen.

Även risken för oljeolyckor har ökat. Detta kan kopplas samman med den ökande oljetransporten med undermåliga fartyg. Ca 40 % av fartygen som trafikerar Östersjön är äldre än 20 år. Flera oljeutsläpp på något eller några tusental ton har förekommit i Östersjön under de senaste decennierna. Ett större utsläpp, på 1 200 ton olja, skedde år 2003 från fartyget *Fu Shan Hai* och ytterligare ett större oljeutsläpp, på 2 700 ton, skedde år 2001 från fartyget *Baltic Carrier*. Det rör sig bara om begränsade utsläpp om man betänker att flertalet oljetankers som löper genom Östersjön har laster av mer än 150 000 ton olja. I Östersjön har ännu ingen oljekatastrof med en oljetanker skett. Något som däremot är tämligen vanligt förekommande i Östersjön är oljespill från förbipasserande fartyg, nog så allvarliga för miljön där de flyter iland. Endast mindre oljeutsläpp har ännu så länge skett i havet utanför Trelleborgskusten. För att ta ett exempel så inträffade det fyra begränsade oljespill på mellan 0,017 m³ och 0,98 m³ under år 2005.

Kusten, havet och det strandnära boendet är starka attraktionsfaktorer som gör att många väljer att bo i Trelleborgs kommun. Kuststräckan är inte mindre än 35 km lång, längs vilken olika natur- och kulturområden varvas med fiskelägen och strandbebyggelse. Arealen havsytta i kommunen uppgår till 37 416 hektar. Havet utanför kommunens kuststräcka har en relativt låg, men stabil, salthalt på 7-9 promille vid ytan.

Att Östersjön har en lång omsättningstid, ett byte av allt vattnet tar 25-30 år, och att marina växt- och djurarterna lever på gränsen för sin utbredning, p.g.a. den låga salthalten, gör havsområdet extra känsligt för olika föroreningar. Ett särskilt problem med vattenkvaliteten i havet utanför Trelleborgs kommun är algutvecklingen, som kan härledas bl.a. till gödningsläckage från jordbruket. Ett annat stort problem för haven är ett ökande tryck från det kommersiella fisket, något som har lett till att vissa populationer av fisk har hamnat på, för deras fortlevnad, kritiskt låga nivåer.

Angränsande miljömål

Miljökvalitetsmålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård* är ett komplext miljökvalitetsmål, som i första hand behandlar hotet från oss människor. Det knyter an till

flera andra miljö kvalitetsmål. Människans rätt till nyttjande och upplevelse av kustmiljön tas upp i miljö kvalitetsmålen *God bebyggd miljö*, *Levande skogar* samt i *Ett rikt odlingslandskap*. Åtgärder som berör vattenkvaliteten tas upp i miljö kvalitetsmålen *Ingen övergödning* samt *Giftfri miljö*. Miljö kvalitetsmålen *Frisk luft* och *Begränsad klimatpåverkan* innehåller åtgärder som indirekt har en påverkan på *Hav i balans samt levande kust och skärgård*. Det marina fisket som hanteras i detta miljö kvalitetsmål hanteras även i *Levande sjöar och vattendrag*, då vissa vandrande fiskarter lever delar av sitt liv i sötvatten. Mål för hotade växt- och djurarter och hållbart nyttjande av biologiska resurser finns även i miljö kvalitetsmålet *Ett rikt växt- och djurliv*. Möjligheterna att uppnå delmålen för *Hav i balans och en levande kust* beror till stor del därför även på åtgärder under nämnda miljö kvalitetsmål.

Nationella miljömål

År 1999 antog riksdagen det nationella miljö kvalitetsmålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård*. Det lyder:

”Västerhavet och Östersjön skall ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden skall bevaras. Kust och skärgård skall ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård skall bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden skall skyddas mot ingrepp och andra störningar. Inriktningen är att miljö kvalitetsmålet ska nås inom en generation.”

Begreppet *om en generation* är definierat till år 2020. Enligt det beslutade nationella miljö kvalitetsmålet för *Hav i balans samt en levande kust och skärgård* ska följande uppnås i ett generationsperspektiv:

- Hotade arter och stammar har möjlighet att sprida sig till nya lokaler inom sina naturliga utbredningsområden så att långsiktigt livskraftiga populationer säkras.
- Gynnsam bevarandestatus upprätthålls för livsmiljöer för hotade, sällsynta och hänsynskrävande arter samt för naturligt förekommande biotoper med bevarandevärde.
- Kust- och skärgårdslandskapets naturskönhet, naturvärden, kulturmiljövärden, biologiska mångfald och variation bibehålls genom ett varsamt brukande.
- Fiske, sjöfart och annat nyttjande av hav och vattenområden, liksom bebyggelse och annan exploatering i kust- och skärgårdsområden sker med hänsyn till vattenområdenas produktionsförmåga, biologiska mångfald, natur- och kulturmiljövärden samt värden för friluftslivet.
- Låg bullernivå eftersträvas.
- Kust- och skärgårdslandskapets byggnader och bebyggelsemiljöer med särskilda värden värnas och utvecklas.
- Samtliga kustvatten har god ytvattenstatus med avseende på artsammansättning samt kemiska och fysikaliska förhållanden enligt EG:s ramdirektiv för vatten (2000/60/EG)

Fördjupad miljömålsutvärdering

Naturvårdsverket, som är ansvarig sektorsmyndighet för miljökvalitetsmålet *Hav i balans samt en levande kust och skärgård*, har ansvar för att ta fram en underlagsrapport till fördjupad miljömålsutvärdering för perioden åren 2010-2020. Miljömålsrådet lägger sedan fram förslag till Miljödepartementet om nya målsättningar och åtgärder för att nå miljömålen, grundade på rapporter från samtliga berörda miljömålsansvariga myndigheter. Förslaget bearbetas av Miljödepartementet och ligger till grund för en ny miljömålsproposition.

Nationella delmål

Från november 2005 gäller ett 70-tal delmål, antagna av riksdagen för att konkretisera miljöarbetet på vägen mot miljömålen. Delmålen anger inriktning och tidsperspektiv. Några utgör en del av hela miljökvalitetsmålet, andra utgör ett steg på vägen. Nya delmål kommer att behöva utvecklas efter hand. För det nationella miljökvalitetsmålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård* gäller nedanstående sju delmål. Slutdatum för delmål 1, 2 och 3 har redan varit men några nya delmål finns inte angivna.

1. Skyddsvärda marina miljöer (2005/2015)

Senast år 2010 skall minst 50 % av skyddsvärda marina miljöer och minst 70 % av kust- och skärgårdsområden med höga natur- och kulturvärden ha ett långsiktigt skydd. Senast år 2005 skall ytterligare fem, och senast år 2010 därutöver ytterligare fjorton, marina områden vara skyddade som naturreservat och tillsammans utgöra ett representativt nätverk av marina naturtyper. Därutöver skall ett område med permanent fiskeförbud inrättas till år 2006, för utvärdering till år 2010 samt ytterligare tre områden med permanent fiskeförbud (kustnära och utsjöområden) inrättas till år 2010 i vardera Östersjön och Västerhavet för utvärdering till år 2015.

2. Kustens och skärgårdens kulturarv och odlingslandskap (2005)

Senast år 2005 skall en strategi finnas för hur kustens och skärgårdens kulturarv och odlingslandskap kan bevaras och brukas.

3. Hotade arter (2005)

Senast år 2005 skall åtgärdsprogram finnas och ha inletts för de hotade marina arter och fiskstammar som har behov av riktade åtgärder.

4. Bifångster (2010)

Senast år 2010 skall de årliga bifångsterna av marina däggdjur understiga 1 % av respektive bestånd. Bifångsterna av sjöfåglar och icke målarter skall inte ha mer än försumbara negativa effekter på populationerna eller ekosystemet.

5. Uttag – återväxt (2008)

Uttaget av fisk, inklusive bifångster av ungfisk, skall senast år 2008 inte vara större än att det möjliggör en storlek och sammansättning på fiskbestånden som ger förutsättningar för att ekosystemets grundläggande sammansättning och funktion bibehålls. Bestånden skall ha återuppbyggt till nivåer betydligt över biologiskt säkra gränser.

6. Buller och andra störningar (2010)

Buller och andra störningar från båttrafik skall vara försumbara inom särskilt känsliga och utpekade skärgårds- och kustområden senast år 2010.

7. Utsläpp av olja och kemikalier (2010)

Genom skärpt lagstiftning och ökad övervakning skall utsläppen av olja och kemikalier från fartyg minimeras och vara försumbara senast år 2010.

Regionala miljömål

I Skåne har Länsstyrelsen, på regeringens uppdrag, samordnat arbetet med att ta fram miljömål och miljöhandlingsprogram för Skåne län. Detta arbete utgör en viktig grund och utgör riktlinjer för arbetet med de lokala miljömålen i de skånska kommunerna.

Regionala delmål

I arbetet med att nå det regionala miljömålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård* inom en generation gäller för Skåne nedanstående sju delmål:

1. Skydd för marina miljöer (2010)

Senast år 2010 skall minst 50 % av skyddsvärda marina miljöer och minst 70 % av kust- och skärgårdsområden med höga natur- och kulturvärden ha ett långsiktigt skydd. Senast år 2005 skall ytterligare fem marina områden vara skyddade som reservat och berörda myndigheter skall ha tagit ställning till vilka övriga områden i marin miljö som behöver ett långsiktigt skydd.

2. Bevarande av kustens och skärgårdens kulturarv och odlingslandskap (2005)

Senast år 2005 skall en strategi finnas för hur kustens och skärgårdens kulturarv och odlingslandskap kan bevaras och brukas.

3. Åtgärdsprogram för hotade arter (2005)

Senast år 2005 skall åtgärdsprogram finnas och ha inletts för de hotade arter och fiskstammar som har behov av riktade åtgärder.

4. Minskning av bifångster (2010)

Senast år 2010 skall de årliga totala bifångsterna av marina däggdjur uppgå till maximalt 1 % av respektive bestånd. Bifångsterna av sjöfåglar och oönskade fiskarter skall ha minimerats till nivåer som inte har negativ påverkan på populationerna.

5. Uttag ej större än återväxt (2008)

Uttaget av fisk, inklusive bifångster av ungfisk, skall senast år 2008 vara högst motsvarande återväxten, så att fiskbestånden kan fortleva och, om så är nödvändigt, återhämta sig.

6. Minskning av buller och andra störningar (2010)

Buller och andra störningar från båttrafik skall vara försumbara inom särskilt känsliga och utpekade skärgårds- och kustområden senast år 2010.

7. Minskat utsläpp av olja och kemikalier (2010)

Genom skärpt lagstiftning och ökad övervakning skall utsläppen av olja och kemikalier från fartyg minimeras och vara försumbara senast år 2010.

Styrmedel

Nio länder gränsar till Östersjön och har havet som en gemensam angelägenhet. Trots det har intresset för havet varit begränsat och ingen har tagit ett samlat ansvar för de problem som uppstår. Olika lagar och regler gäller inom de länder som gränsar mot Östersjön. Trots att det inom ramen för Helsingforskommissionen (HELCOM) finns ett miljösamarbete för Östersjön och Kattegatt, är efterlevnaden av de gemensamma överenskommelserna dålig och målen är långt ifrån uppnådda. För att komma tillrätta med hoten mot kust- och havsmiljön krävs starka styrmedel.

Verksamheter som påverkar arter och livsmiljöer i hav och vid kust regleras juridiskt primärt av den nationella lagstiftningen. Sverige är dessutom skyldigt att följa EU:s regelverk och har också, med avseende på havs- och kustmiljön, förbundit sig att efterleva ett flertal internationella konventioner och andra överenskommelser. De internationella åtagandena skall i tillämplig utsträckning införlivas i den nationella lagstiftningen.

Den Svenska territorialgränsen går 12 nautiska mil (22 224 meter) ut från Trelleborgs kommuns kustlinje. Territorialhavet är i alla bemärkelser kuststatens eget havsområde där kuststaten har suverän bestämmanderätt om vad som får göras och av vem. Inom den avgränsande zonen får kommunen utöva nödvändig kontroll för att t.ex. förhindra överträdelse av lagar och andra författningar rörande tullar, skatter, invandring och hälsovård.

En kuststats ekonomiska zon ligger utanför territorialhavet. Den ekonomiska zon som man har rätt till får dock inte gå längre ut än 200 nautiska mil (ungefär 370 km) från baslinjen. Baslinjen utgörs av lågvattenlinjen utmed kusten så som det anges i sjökorten. I den ekonomiska zonen får kuststaten inte bestämma om allt, men har vissa specificerade suveräna rättigheter t.ex. när det gäller utvinning av olja, gas och mineraler. Eftersom Sverige har en så lång kustlinje mot Östersjön ingår en stor del av havet i det som ligger under svensk jurisdiktion.

Juridiska styrmedel

Verksamheter i havet regleras i EG:s ramdirektiv för vatten, miljöbalken, fiskelagen samt plan- och bygglagen.

EG:s ramdirektiv för vatten

EG: ramdirektiv för vatten, vattendirektivet, antogs år 2000. Målet är att uppnå en god vattenstatus i Europas grundvatten, sjöar, vattendrag och kustvatten. Riksdagen beslutade i mars 2004 att Sverige ska delas in i fem vattendistrikt med en vattenmyndighet i varje distrikt. En vattenmyndighet är utsedd i varje vattendistrikt med placering på en utvald länsstyrelse inom distriktet. Vattenmyndigheterna kommer att ha det övergripande ansvaret att se till att EU:s ramdirektiv för vatten genomförs i Sverige. Trelleborgs kommun tillhör vattendistrikt 4, d.v.s. Södra Östersjön. Södra Östersjöns vattendistrikt består av 10 län med totalt 91 kommuner. På Länsstyrelsen i Kalmar län är vattenmyndighet i distriktet placerad.

Målet med förvaltningen är att alla vatten ska uppnå "god status". Vad som är god status preciseras genom bindande miljö kvalitetsnormer. Vattenmyndigheternas arbetssätt är indelat i fem moment. De ska:

1. Beskriva och kartlägga sina vattenförekomster (sjöar, vattendrag, vatten i övergångszon, kustvatten och grundvatten). I detta ingår att inventera och analysera påverkan av mänsklig verksamhet samt att genomföra en ekonomisk analys av vattenanvändningen.
2. Klassificera nuvarande status på dessa vattenförekomster i förhållande till det som ska uppnås (fastställa miljö kvalitetsnormen), och då särskilt beakta om vattenförekomsten är kraftigt modifierad eller konstgjord samt behov av eventuella undantag.
3. Utarbeta åtgärdsprogram för att uppnå miljö kvalitetsnormerna.
4. Övervaka miljö tillståndet i de olika vattenförekomsterna för att kontrollera om åtgärder har effekt och utvärdera vilka fortsatta åtgärder som behövs.
5. Genom förvaltningsplaner sammanfatta och kommunicera ovanstående process med berörda, såväl allmänheten som myndigheter.

De olika momenten innehåller både naturvetenskapliga och ekonomiska analyser. Arbetet sker i sexårs cykler och under processen ska vattenmyndigheterna samverka med kommuner och andra intressenter.

Senast år 2010 ska förvaltningsplaner med tillhörande åtgärdsprogram fastställas och år 2015 ska en god ekologisk och vattenkemisk status i allt inlands-, kust- och grundvatten ha uppnåtts, annars ska nya åtgärdsprogram upprättas.

Miljöbalken

Den lagstiftning som i Sverige har störst betydelse för den biologiska mångfalden är miljöbalken. I den finns bland annat regler som hindrar exploatering av stränder, exempelvis bostäder och skadliga utsläpp till vatten, samt regler som skyddar mot överuttag av vatten från grundvatten eller åar i bevattningssyfte.

Vid all verksamhet som omfattas av miljöbalken, t.ex. brukande av hav, strand och skärgård, ska de allmänna hänsynsreglerna i 2 kapitlet tillämpas. I korta drag innebär det att verksamhetsutövaren ansvarar för att reglerna följs vid verksamheter som påverkar, eller riskerar att påverka, miljön eller människors hälsa. Utöver de allmänna hänsynsreglerna i 2 kapitlet, finns det tre andra kapitel som är av intresse för kust- och havsmiljö. I 3 kapitlet 6 § finns bestämmelser om riksintressen. Dessa anger att ett område som förklarats som riksintresse på grund av dess natur- eller kulturvärde, ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada naturmiljön. Bestämmelserna utgör inte hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet eller för utförandet av anläggningar som behövs för totalförsvaret. Urvalet av områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv görs av Naturvårdsverket i samarbete med bl.a. länsstyrelserna. Sverige har för närvarande ca 2 000 områden, som förklarats vara *Riksintresse för naturvård*.

I 7 kapitlet tas områdesskydd, som biotopskyddsområde, miljöskyddsområde och vattenskyddsområde, upp. Dessa utgör ofta ett starkare skydd mot exploatering än riksintresse. I 7 kapitlet tas även strandskydd och vattenskydd upp. Strandskydd syftar till att främja friluftslivet samt att skydda strandzonens biologiska mångfald. Det 11 kapitlet, om vattenverksamhet, reglerar byggande i vatten samt vattenreglering.

Fiskelagen

Förutom de av EU införda regleringarna får medlemsstaterna själva utfärda bestämmelser angående fiskets bedrivande. I den svenska fiskerilagstiftningen finns föreskrifter dels för komplettering och verkställighet av den gemensamma fiskeripolitiken, dels föreskrifter av helt nationell karaktär. De helt nationella bestämmelserna får dock bara innebära en skärpning av EU:s bestämmelser och får endast avse lokala fiskbestånd eller enbart tillämpas för det egna landets fiskare.

Fiskelagen gäller rätten till fiske samt fisket inom Sveriges sjöterritorium och inom Sveriges ekonomiska zon. Vad lagen anger om fisk gäller även vattenlevande blöt- och kräftdjur.

Plan- och bygglagen

Med hjälp av plan- och bygglagen ska en kommun i sin översiktsplan ange hur man avser att bevara eller exploatera mark- och vattenområden. Enligt plan- och bygglagen ska kommunen redovisa hur man anser att alla mark- och vattenområden inom kommunens gräns ska användas på bästa sätt. Den ska vara aktuell och man ska bl.a. redovisa om några riksintressen omfattas av planen och hur man tänker tillgodose dessa värden. Inom Trelleborgs kommun finns områden klassade som riksintresse för bl.a. kustzonen, yrkesfisket, naturvården och vindkraften (energiutvinning). Plan- och bygglagen reglerar även upprättandet av detaljplaner. Dessa är planer för en begränsad del av kommunen och är, till skillnad från översiktsplanen, ett rättsligt bindande dokument och kan därför avvika från översiktsplanen.

År 2006 antog kommunstyrelsen i Trelleborgs kommun en ny översiktsplan. I nuläget finns det ingen planering för havsområdet inom kommungränsen.

LOKALT MILJÖMÅLSPROGRAM

Det lokala miljömålsprogrammet inleds med en övergripande beskrivning av förhållandena i världshaven och vilka utmaningar de står inför, varefter en redogörelse för Östersjön och en kort beskrivning av Trelleborgs kommuns havsområde följer. Därefter redogörs i dokumentet för de allvarligaste hoten för Östersjön och havet utanför Trelleborgskusten. Programmet avslutas med en beskrivning av åtgärder som redan utförts i kommunen eller är pågående, de lokala miljödeltålen samt förslag till åtgärder för att nå dessa delmål. I bilagorna finns tips om vad företag och privatpersoner kan göra för att förbättra miljön. Dokumentet avslutas med en ordlista.

Havets tillstånd

70 % av jordens yta täcks av världshavet. Det är det största ekosystemet med ett varierat liv där cirka 160 000 kända djurarter har sin hemvist. De omfattande skadorna på den marina miljön, orsakade av bl.a. ett för högt fisketryck, gift- och oljeutsläpp samt övergödning, är långt ifrån fullständigt kända. Det man vet, är att undermålig sjöfart, för svagt reglerat fiske, giftutsläpp och övergödning inverkat så negativt på de marina ekosystemen att produktionen av ekosystemens varor och tjänster har försämrats. Som havsmiljöarbetet bedrivs idag pekar det mesta på att tillståndet om ett eller ett par decennier kommer att vara oförändrat, eller sämre än idag.

Våra hav är kraftigt påverkade av decenniers utsläpp av näringsämnen och gifter från såväl land som luft eller sjöfart. Det alltför stora uttaget av fisk är ett annat exempel som kan förändra ekosystemens balans genom att andra arter än nuvarande kan komma att dominera, t.ex. kan skarpsillen (*Sprattus sprattus*) komma att ersätta torsken (*Gadus morhua*) i Östersjön.

Dessutom påverkar klimatförändringar haven. Med stigande temperatur i atmosfären ökar också temperaturen i havet och därmed minskar istäcket på vintrarna, vilket kan ha menlig inverkan på bestånden av gråsäl (*Halichoerus grypus*) och vikare (*Phoca hispida*). Förändringar i vattentemperaturer och salthalter påverkar framför allt artsammansättningen av växtplankton. Eftersom dessa utgör basen för hela näringskedjan i havet, kan nya villkor resultera i stora förändringar för livet i haven. Det finns också risk att giftproducerande arter blir vanligare, om temperatur och nederbörd ökar. En förhöjd närsaltskoncentration och en högre vattentemperatur gynnar också snabbväxande fintrådiga alger i grunda havsområden.

Havet ägs av alla och ingen. Samtidigt som många hävdar rätten till havets resurser, är det idag ingen som tar det yttersta samlade ansvaret för havet. De näringar som nyttjar haven har traditionellt ansett sig ha självklara rättigheter att utnyttja, men inte skyldigheter att skydda, de marina ekosystemen. Ett övergripande ansvar saknas såväl internationellt som nationellt. Analysen av de olika näringarnas och myndigheternas verksamhet och effekterna av dem är otillräcklig och inte samordnad. Sektorsansvaret för miljö och ekologisk hållbarhet har inte fått genomslag när det gäller havet.

Bästa sättet att värna om våra hav är att ta hand om de ämnen som påverkar haven, innan de når vattnet. Att minska avvattningen och anlägga våtmarker, är bara två exempel på åtgärder som kan vidtas för att minska påfrestningarna på våra hav.

Östersjön

Östersjön är ett relativt ungt hav, runt 7 000 år gammalt. Havet bildades efter den senaste istiden när isen drog sig undan. Till en början var havet ett limniskt innanhav, men efter en tid skapades havet som det ser ut idag med en tröskel i Öresund på endast 10 meters djup som gör att det tar 25-30 år innan allt vatten i havet har bytts ut. Östersjön är även ett grunt hav med ett medeldjup på 55 meter, vilket kan jämföras med Atlantens medeldjup, 3 926 meter.

I Östersjön är idag närsaltsbelastningen i vattnet flera gånger större än normalt, algbloomningarna är omfattande, ålgräs och blåstång har i stora kustområden minskat dramatiskt i utbredning de senaste decennierna. Nästan alla kommersiellt fiskade arter är överexploaterade och mer än hälften hotas av att helt försvinna.

Sveriges avrinningsområden till Östersjön, tillsammans med motsvarande avrinningsområden i de 13 andra länderna, bildar vad man benämner Östersjöns samlade avrinningsområde. Området är mycket stort, omkring 1,7 miljoner km², vilket är mer än fyra gånger större än arealen för själva havet. Fler än 200 stora floder, älvar och andra vattendrag tillför havet sötvatten, näringsämnen och föroreningar.

Alla kommuner och regioner som ligger intill Östersjön har ett stort ansvar, däribland Trelleborgs kommun. Östersjön är världens näst största brackvattenshav och mycket känsligt. Såväl flora som fauna måste anpassa sig efter de låga salthalterna (ca 4-9 ppm längs Skånes sydkust). Sötvattensfiskar och -växter tvingas leva i en alltför salt miljö för deras normala preferenser, medan saltvattensarterna tvingas leva med en alltför låg salthalt. Att de flesta arterna lever på gränserna för sina toleransnivåer skapar en saltstress som leder till att växter och djur blir mindre i Östersjön än där de lever under sina respektive normalförhållanden. Arternas utbredningsmönster i svenska havsområden styrs till stor del av salthalten. Endast några få arter är specifikt anpassade till brackvatten. Det finns omkring 144 fiskarter i Östersjön, varav 97 är saltvattensarter, 40 är sötvattensarter och 7 är arter som vandrar mellan söt- och saltvatten. Detta kan jämföras med Kattegatt där det finns ca 830 fiskarter och Skagerrak med sina ca 1 500 fiskarter.

Ämnen som PCB och DDT, och företeelser som algbloomning utgör stora påfrestningar på Östersjön. Halterna av dioxin och PCB i fisk är fyra gånger högre än EU:s gränsvärden. De illegala oljeutsläppen i Östersjön skadar varje år mer än 100 000 alfväxlar. Den unika skärgårdsnaturen är ömtålig och utsatt för ett allt kraftigare tryck från bebyggelse och båttrafik. Vad som händer med den biologiska mångfalden i vattenmiljöerna vet vi ganska lite om, men forskare anser, att läget kan vara minst lika allvarligt som uppe på land.

Trelleborgs kommun

Större delen av kommunen avvattnas till Östersjön i söder genom sex avrinningsområden med en total avvattningsyta av 258 km². Dessa är; Albäcksån, Ståstorpsån, Dalköpingeån, Gislövsån, Äspöån och Tullstorpsån. Mindre delar av kommunen avvattnas i norr genom Segeåns vattensystem, i väster genom bl.a. Bernstorpsbäcken och i öster genom Vemmenhögsån och Dybäcksån, (se Figur 1). Övriga områden längs kusten avvattnas via diken ut i Östersjön, eller via dagvattensystem.

Avrinningsområde

Figur 1. Större delen av kommunen avvattnas direkt till Östersjön i söder genom avrinningsområden med en total avvattningsyta av 258 km². Dessa är Albäcksån, Ståstorpsån, Dalköpingeån, Gislövsån, Äspöån och Tullstorpsån.

Övergödning

Förhöjda halter av kväve och fosfor leder till övergödning. I havsmiljön är övergödning ett av de allvarligaste problemen. Övergödning orsakar algblooming, syrebrist, krympande tångbälten och utslagning av bottenfaunan i många områden, speciellt längs södra Sveriges kuster och i närliggande havsområden. Även sjöar och vattendrag drabbas. Sedan 1940-talet har tillförseln av de viktigaste näringsämnen kväve och fosfor till haven och sjöarna flerdubblats, vilket har orsakat omfattande ekologiska förändringar. En del arter drar nytta av det ökade tillflödet av näringsämnen, medan andra får svårare att konkurrera och minskar i omfattning eller försvinner helt.

Belastningen på våra hav av näringsämnen kommer mestadels från jordbruk, avloppsvatten och genom luftföroreningar som följer med nederbörden. Utsläppen består av ammoniak och nitrat från jordbruket, fosfor från avloppsreningsverk och kväveoxider genom nedfall från luften med sitt ursprung i bl.a. vägtrafik, sjöfart och industrier.

När koncentrationen av näringsämnen höjs, ökar tillväxten av planktonalger, och man får en s.k. algblooming. När dessa alger dör faller de till botten. Det döda organiska materialet bryts

sedan ner av olika nedbrytare, en process som kräver syre, varpå syrebrist kan uppstå. I en syrefattig miljö bildas svavelväte som är giftigt, vilket leder till döda bottenar. En syrefattig miljö innebär också att fosfor som tidigare låg bundet i botten sedimenten frisläpps, vilket i sin tur förvärrar situationen ytterligare då det är ett näringsämne. Syrebristen i Östersjöns djupvatten hotar bl.a. torskens förökning i Östersjön och slår ut bottenlevande arter.

Mycket går att göra för att minska utsläppen av närsalter till Östersjön, bl.a. kan man öka arealen av våtmarker. Våtmarkerna fungerar bland annat som reningsverk och de har stor betydelse för vattnets kretslopp genom att de samlar, lagrar, renar och sedan sprider vattnet vidare. Våtmarker kan reducera översvämningar och bidrar till att minska övergödningen. Även tungmetaller, bekämpningsmedel och partiklar binds av vegetation och i sediment istället för att spridas med vattnet ut i havet. Merparten av Sveriges våtmarker är påverkade av mänskliga ingrepp och omkring en fjärdedel av den ursprungliga arealen har försvunnit genom utdikning och uppodling i syfte att rationalisera jordbruket i gångna tider. Våtmarker har stora ekologiska och kulturella värden. Sverige är med sina drygt 9 miljoner hektar våtmarker, varav det mesta är myrar, ett av de våtmarksrikaste länderna i världen. De största arealerna återfinns däremot i norra Sverige, i Skånes län är endast 4 % av landarealen våtmark.

Trelleborgs kommun

De fintrådiga algerna är ett bekymmer för Trelleborgs kommun. Ansamlingar av illaluktande alger längs vissa delar av kusten, framförallt väster om Trelleborgs stad, ger olägenhet som påverkar stora delar av kustområdet. Den stora mängden alger väster om Trelleborg beror troligen på en kombination av ett stort tillförselområde av gödnings-

läckage från ett intensivt jordbruk som leds ut via två

åar, och diken till ett begränsat område i en långgrund bukt med svaga strömmar, dålig cirkulation och utplacerade erosionshinder. Utanför bukten har reningsverket sitt utlopp. Dagvatten rinner också där och vid brädning belastas bukten ytterligare.

De kommunala reningsverken tar emot avloppsvatten från anslutna hushåll och industrier. I första hand renas från fosfor, kväve och syreförbrukande

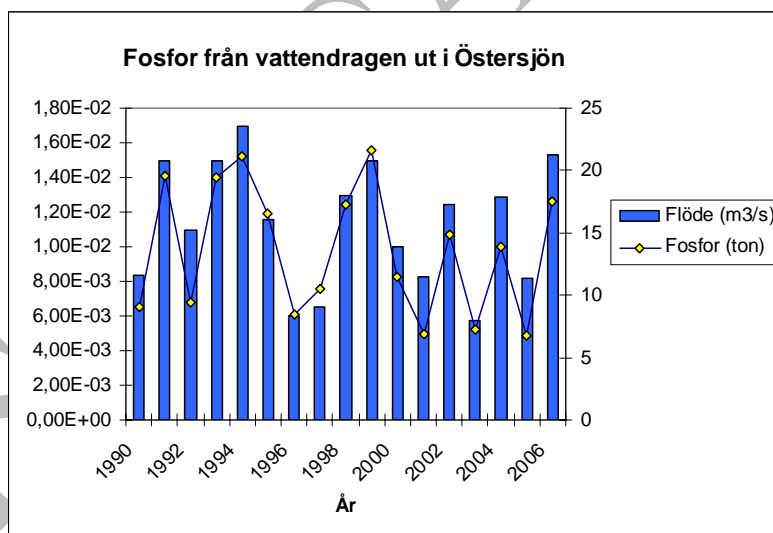

Diagram 1. Den totala fosfortransporten (ton/år) ut i Östersjön från Trelleborgs kommuns sex större vattendrag mellan åren 1990 och 2006.

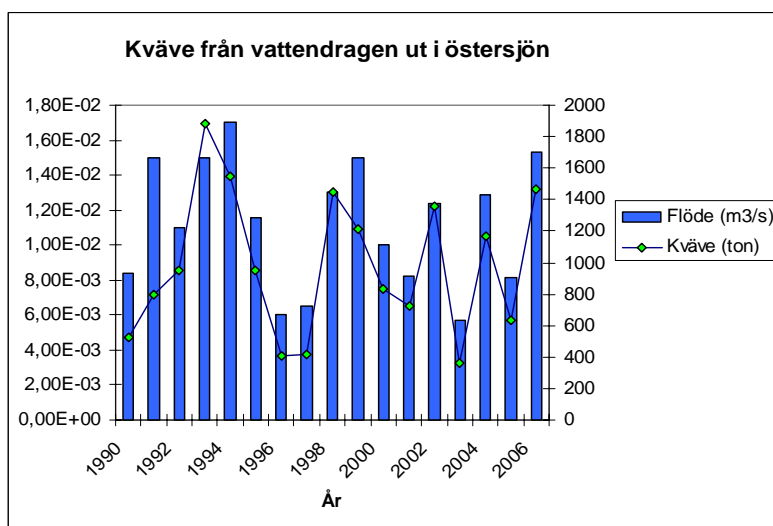

Diagram 2. Den totala kvävetransporten (ton/år) ut i Östersjön från Trelleborgs kommuns sex större vattendrag mellan åren 1990 och 2006.

ämnen genom mekanisk-, kemisk- och biologisk rening. Avloppsvattnet innehåller även tungmetaller och organiska föroreningar som inte går att rena bort – främst från industrier, men även från privatpersoner. Dessa föroreningar hamnar antingen i rötslammet, som är restprodukten från avloppsreningsprocessen, eller så medföljer de det renade avloppsvattnet ut i recipienten, d.v.s. åarna och Östersjön.

Undersökningar av vattenkvaliteten i Trelleborgs kommuns sex större åar påbörjades år 1988. Avsikten med undersökningarna var att få kunskap om vattenkvaliteten i åarna, samt för att kunna kartlägga transporten av närsalter och biologiskt material som sker via åarna ut i Östersjön. Mätningar genomförs varannan månad året runt.

Halterna av närsalterna fosfor och kväve, är höga i samtliga vattendrag. Halternas variation är starkt beroende av flödet i åarna (se Diagram 1 och 2). De största avrinningsområdena har Dalköpingeån och Tullstorpsån. Dessa två vattendrag står också för de största uttransporterna av kväve till Östersjön. Tullstorpsån står för den högsta fosfortransporten till Östersjön.

I Trelleborgs kommun finns fyra avloppsreningsanläggningar som är belägna i Trelleborg, Smygehamn, Västra Alstad och Fru Alstad. Det finns även en reningsanläggning i form av en markbädd som heter Grönalund. Av kommunens hushåll är idag ca 87 % anslutna till det kommunala avloppet, men tekniska nämnden utreder möjligheten att bygga ut och utvidga det kommunala avloppsnätet ytterligare. Målet för kommunen är att minst 95 % av kommunens hushåll ska vara anslutna till det kommunala avloppsnätet senast år 2010.

Med utbyggnaden minskar inte bara belastningen på ytvattnen, utan också källorna av kväve och mikrobiella föroreningar till grundvattnet.

Det renade avloppsvattnet från reningsverken i Trelleborg och Smygehamn förs ut via ledningar som mynnar i recipienten Östersjön, på ett djup av ca 7 meter. De resterande tre reningsanläggningarna har åar som recipienter. Reningsverken

renar årligen 4,6 miljoner kubikmeter vatten. I denna siffra

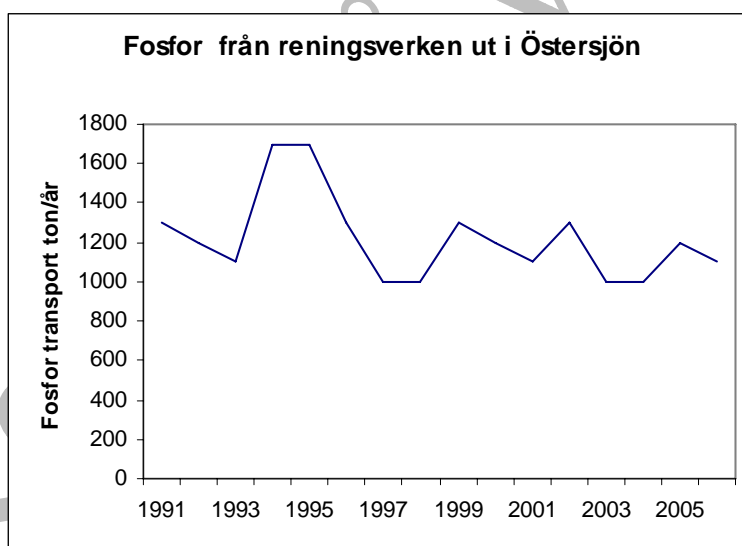

Diagram 3. Den totala fosfortransporten (kg/år), mellan åren 1991 och 2006, ut i Östersjön från Trelleborgs kommuns två reningsverk med Östersjön som recipient.

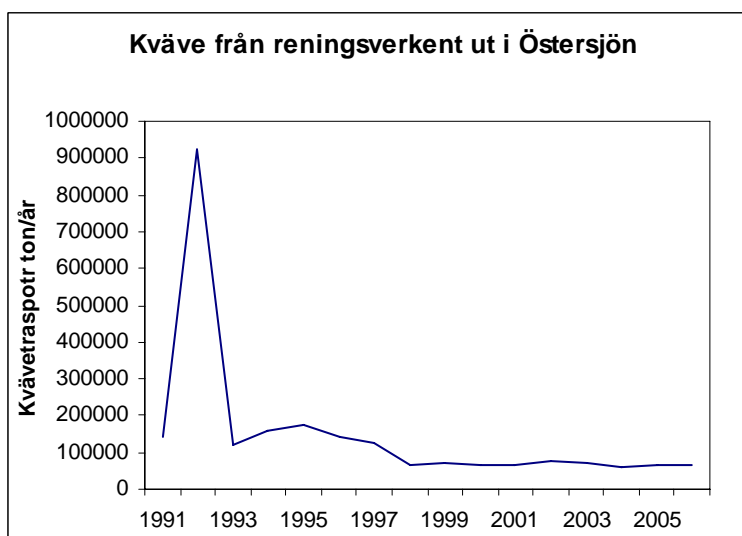

Diagram 4. Den totala kvävetrasporten (kg/år) mellan åren 1991 och 2006, ut i Östersjön från Trelleborgs kommuns två reningsverk med Östersjön som recipient.

ingår även allt det vatten som tillförs ledningsnätet varje år i form av dag- och dräneringsvatten. Utsläppen av kväve från reningsverken har minskat mellan åren 1991 och 2006. Huvudsakligen beror detta på effektivare rening. Minskningen av fosfor har inte varit lika framgångsrik. (Diagram 3-6).

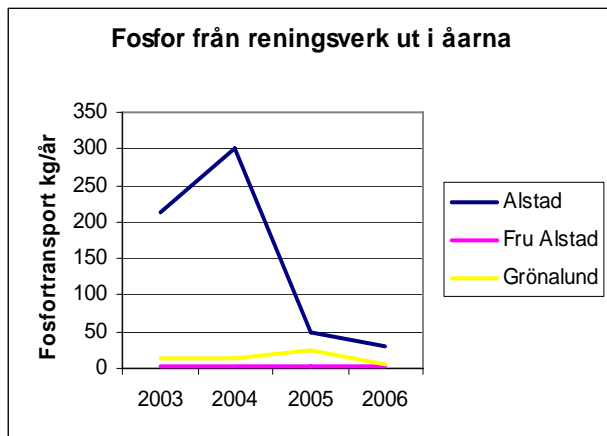

Diagram 5. Den totala fosfortransporten (kg/år), mellan åren 2003 och 2006, ut i Ståstorpsån, Dalköpingeån respektive Tullstorpsån från kommunens reningsverk

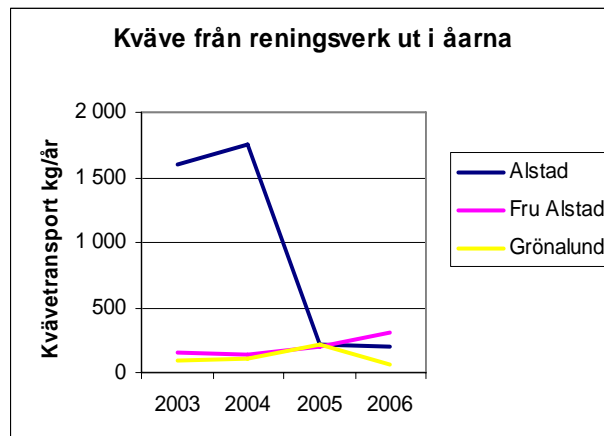

Diagram 6. Den totala kvävetrasporten (ton/år) mellan åren 2003 och 2006, ut i Ståstorpsån, Dalköpingeån respektive Tullstorpsån från kommunens reningsverk

Inom kommunen pågår ett arbete med att hjälpa privata markägare att anlägga våtmarker för att minska kväveläcket.

Sedan 1990-talets början genomförs regelbundna mätningar, under vinterhalvåret, av halterna kvävedioxid, tillsammans med svaveldioxid och partikelhalten (PM10), i luften i Trelleborgs kommun. Även bensen mättes under en tid. Det totala utsläppet av kväveoxider inom Trelleborgs kommun är uppskattat till 1 800 ton/år, där de främsta källorna är sjöfarten och fordonstrafiken (se Diagram 5). Det uppmätta årsmedelvärdet för kvävedioxidhalten i Trelleborgs tätort ligger under gränsvärdet avsett för skydd av människors hälsa, men är så högt att Trelleborgs kommun är skyldig att utföra mätningar på dygns halten (se Diagram 6). Sedan mätningarna startade har dock årsmedelvärdet kvävedioxid sjunkit något.

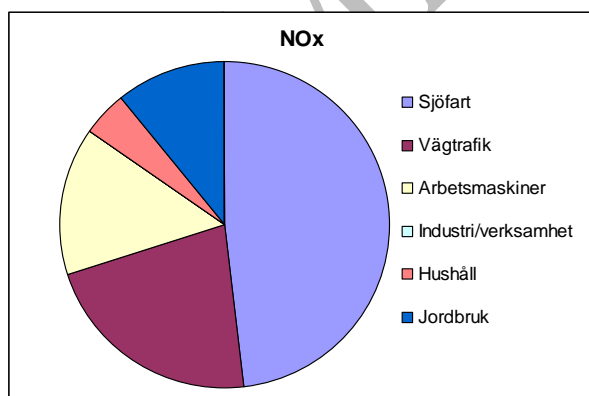

Diagram 5. Källorna bakom kväveoxidutsläppen i Trelleborgs kommun.

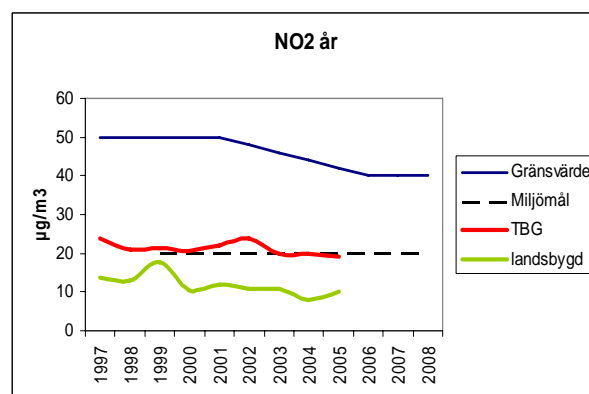

Diagram 6. Årsmedelvärden för kvävedioxid (µg/m³) i Trelleborgs kommun.

Miljögifter

Miljögifter är ett samlingsnamn på många olika typer av ämnen som är skadliga för biologiskt liv. En av de mest kända grupperna är organiska miljögifter, där DDT (diklordifenyltriklorethan), PCB (polyklorerade bifenyler), bromerade flamskyddsmedel och dioxiner ingår. Miljögifter kommer ut i naturen på flera olika sätt, via exempelvis avfallsförbränning, båtottenfärger, industrier (industrikemikalier), jordbruk (bekämpningsmedel), tillverkningsprocesser och produkter. De mest problematiska miljögifterna återfinns oftast bland föroreningar som är mer eller mindre stabila. Risken med de stabila ämnena, vilka är långlivade (persistenta), är just att de uppehåller sig länge i en organism eller i dess omgivning. En sådan långvarig exponering kan ge upphov till kroniska effekter. Stabila ämnen kan transporteras långa sträckor, mellan luft, mark och vatten, och återfinnas i områden som ligger långt från ursprungsområdet. Slutliga anhalten för många miljögifter är havet. Tungmetaller är en annan grupp av ämnen som också klassas som miljögifter. De är grundämnen som förekommer i låga halter naturligt i miljön, men som idag finns i onaturligt höga nivåer eftersom människan anrikat dem och försatt dem i cirkulation. Kvicksilver i utsäde, bly i bensin, koppar i båtottenfärger och kadmium i batterier, är alla exempel på tungmetaller som har, eller har haft, stor påverkan på havsmiljön.

Människan använder tiotusentals olika kemikalier, av vilka många kan ha skadlig inverkan på marina organismer. Idag finns det därför mer miljögifter i naturen än vad det gjorde för 200 år sedan. Den stora befolkningen som omger världshaven och industrin utsätter haven för påfrestningar från t.ex. kommunala avloppsutsläpp, industriutsläpp, energiproduktion och trafik (baserad på förbränning), samt jord- och skogsbruk. Det har bl.a. fått till följd att fisk, blåstång och musslor fortplantar sig sämre, mikroalger dör och snäckor byter kön. Missbildningar, kroniska skador i centrala nervsystemet, fortplantningsstörningar och könsbyten är bara några effekter på fauna och flora som orsakas av olika miljögifter. Hos människan har smärre förseningar i den kroppsliga eller mentala utvecklingen påvisats hos barn, som utsatts för organiska miljögifter.

I Östersjön har de organiska miljögifterna ansamlats i högre halter än i flertalet andra havsområden. Det beror bl.a. på Östersjöns naturliga förutsättningar. Vattnet i Östersjön är relativt kallt, vilket leder till en långsam nedbrytning som innebär en ackumulering av miljögifter. Då miljögifterna oftast är bundna till partiklar hamnar de i sedimenten, där de förr eller senare tas upp av bottenlevande organismer. De bottenlevande organismerna är i sin tur föda åt större levande djur och på det sättet transporteras miljögifterna från botten och upp i näringsvävnaderna och anrikas i fisk som vi äter.

Utsläppen av metaller i Östersjön har minskat, men tillförseln av tungmetaller är fortfarande hög om en jämförelse görs med andra mer öppna havsområden. De flesta metallutsläppen kommer från utlandet, men en del även från Sverige. Zink, koppar och flera andra metaller kommer från bl.a. gruvorna i norra Sverige; bly och zink förs ut med orenat dagvatten från trafikerade gator i städerna och från industriutsläpp; arsenik och kvicksilver kommer ut i haven via industriutsläpp; kadmium genom förbränning av avfall och fossila bränslen och aluminium genom markförsurning.

Trots att halterna av miljögifterna PCB, DDT och andra miljögifter har minskat kraftigt under 1980- och 90-talen, utgör samhällets massiva kemikalieanvändning fortfarande ett hot mot Östersjöns miljö. Det lyckade arbetet med att minska utsläppen av PCB och DDT visar dock att det är möjligt att bryta en ond cirkel. I stället för att vänta på att nya miljökatastrofer ska inträffa innan åtgärder sätts in, måste användningen av kemikalier i samhället och

utsläppen av naturfrämmande ämnen minskas radikalt, allra helst helt upphöra. Politiska beslut och processutveckling i industrin spelar en avgörande roll för att en sådan förändring ska komma till stånd.

Trelleborgs kommun

Trelleborg har under en längre tid varit en industristad. Detta har inneburit, och innebär, att många olika typer av industrier har medverkat till utsläpp av olika slags föroreningar genom tiderna.

Sydskustens vattenvårdsförbund har bland sina provtagningsplatser längs Skånes sydkust, fyra i havet längs Trelleborgskusten (se Figur 2). För att kunna kontrollera tillståndet och följa upp de förändringar som sker i Östersjöns kustvatten har man provtagning en gång i månaden enligt ett omfattande program. Vid dessa provtagningar undersöks fosfor, kväve, temperatur, salthalt, syrgasförhållanden samt strömhastighet och strömriktning. Tång (makroalger) och mindre djur som lever i och på havsbotten (bottenfauna) undersöks också under sommarhalvåret på tre till fyra ställen längs kusten.

Figur 2. Sydskustens vattenvårdsförbunds fyra mätpunkter utanför Trelleborgskusten.

2005 års analyser av miljögifter i blåmussla längs Sydskusten visade på låga till måttliga metallhalter vid mätstationerna Stavsten (Trelleborgs kommun) och Abbekås (Skurups kommun). Detta är en generell minskning jämfört med provtagningar från tidigare år. Vid mätstationen i Svarte (Ystad kommun) uppmättes måttliga till höga halter av metaller, vilket var en ökning från föregående år. Man fann också låga halter av PCB och låga till måttliga halter av PAH på samtliga stationer.

Undersökningar av metallhalter i ytsedimenten utfördes år 2002 vid Albäcksåns nedre lopp. Följande ämnen analyserades; arsenik, kadmium, kobolt, krom, koppar, kvicksilver, mangan, nickel, bly, vanadin och zink. Anledningen var att en potentiell föroreningskälla, en äldre soptipp, finns i direkt anslutning till det undersökta området. Vatten rör sig från vassområdet via en damm ut i Albäcksån, som slutligen leder ut i havet. För alla resultat, med undantag för nickel, kunde halterna klassas som låga, eller t.o.m. mycket låga, att riskerna för biologiska effekter i vattenmiljön ska vara inga eller små. Nickelhalterna däremot, översteg bakgrundsvärdet med drygt 50 %.

Under januari 1999 undersöktes sedimenten i inre hamnen i Smygehamn på uppdrag av Kommunal Teknik i Trelleborg. Proverna analyserades och man fann förhöjda halter av kadmium. Det prov som var mest anmärkningsvärt var vattenprovet taget vid dagvattenledningens mynning; provet visade en kadmiumhalt på 63 µg/liter, vilket kan jämföras med att grundvatten klassas som förorenat vid ett värde på 5 µg/liter. I maj 1999 togs nya prover på vatten och tång i området kring Smygehamn. Resultaten från vattenproverna visade då på låga halter kadmium, ca 0,2-0,75 µg/liter. Resultaten av provtagningen av tången på havsbotten, visade att halten kadmium ökade något ju närmre kusten och själva Smygehamn man mätte. Den högsta halten kadmium visade sig i prov taget 200 meter ut från stranden. Slutsatsen blev att tången till havs innehöll en relativt hög halt av tungmetallen kadmium. Däremot uppvisade vattenproverna låga halter kadmium.

Kartläggningen över förorenad mark i kommunen är endast påbörjad och mer information kommer i framtiden att redovisas. Det som hittills är kartlagt är markföroreningar, som misstänks finnas i vissa kända markområden i främst centralorten, exempelvis gamla mackar eller industritomter. Särskild varning signaleras för gasverkstomten i centrum. De förorenande ämnena där är kreosot och tjärämnen.

På deponier runt om i kommunen har det samlats stora mängder föroreningar och miljögifter på en begränsad yta. Med tiden är det ofrånkomligt att dessa ämnen läcker ut i omgivande mark och vatten. Miljöpåverkan från deponier består främst i läckage av förorenat lakvatten till omgivningen och utsläpp av metangas som bildas när organiskt avfall bryts ned. I äldre deponier finns ofta stora mängder av giftiga ämnen, t.ex. tungmetaller som kvicksilver och kadmium. Dessa miljöproblem förekommer såväl vid nedlagda deponier, som i dem som fortfarande är i drift. I Trelleborgs kommun finns det 28 nedlagda deponier, samt en aktiv, Albäck. De nedlagda deponierna är, eller håller på att bli, inventerade av kommunen.

Sjöfart och oljeutsläpp

Ett allvarligt problem med oljetransporter är förekomsten av undermåliga fartyg som i kombination med otillräckligt underhåll ökar olycksrisken. Ofta är olyckstillbudet en fråga om en kombination av undermåliga fartyg och befäl som saknar kompetens för sina uppgifter. Exporten av olja direkt från ryska eller baltiska hamnar har ökat avsevärt under de senaste åren, vilket också innebär en ökad risk för olyckor. Även fartygens storlekar ökar. Fortfarande saknar många hamnar anläggningar som möjliggör att fartyg kan lämna oljehaltig och annat fartygsgenererat avfall. Upp till tusen illegala utsläpp av oljeavfall bedöms ske årligen i Östersjön, när fartygen rengör tankar och maskiner, samt tömmer ofiltrerat vatten i Östersjön. Det rör sig alltså inte om olyckstillbud utan medvetna utsläpp. Någon oljeolycka av internationella mått har ännu inte skett i Östersjön. Men den samlade effekten av många mindre utsläpp är inte försumbar.

Trots att risken för oljeutsläpp ökar, har en minskning av antalet registrerade oljeutsläpp skett inom svenskt ansvarsområde från år 1995 fram till år 2006. Utöver de konstaterade utsläppen föreligger dock ett stort mörkertal. Utsläppen är koncentrerade till de stora fartygsstråken längs väst- och sydkusten samt söder Öland och öster Gotland. Detta tyder på att utsläppen till stor del kommer från fartyg som passerar svenskt vatten på väg till eller från hamnar utanför Sverige. År 2003 rapporterades 207 illegala oljeutsläpp i svenska havsområden, flertalet genom Kustbevakningens flygövervakning. Av dessa bedömdes 197 ha en volym av mindre än 1 m³, 9 st. var i intervallet 1-10 m³, och ett spill var större än 10 m³. Inget spill härrörde från någon känd olycka.

Bekämpandet av oljespill är en internationell fråga. Den svenska lagstiftningen är därför i hög grad utformad för att överensstämna med de globala och regionala konventioner som Sverige har ingått, framför allt MARPOL (1973/1978 års internationella konvention till förhindrande av förorening från fartyg).

De miljöskador som uppstår vid ett oljeutsläpp kan vara såväl kort- som långvariga, beroende på vilken typ av olja som är inblandad. Skadorna kan även variera beroende på vilka av havets olika delar som drabbas. Olja i kustzonen orsakar ofta större miljöskador än olja ute på öppet hav. Oljeföroreningar påverkar havets organismer olika, men för sjöfåglar och marina däggdjur utgör oljan en akut livshotande risk. Hos andra vattenlevande organismer kan oljan i olika grad påverka fysiologi, beteendemönster, fortplantningsförmåga och långsiktig

överlevnad. Vissa arter påverkas redan vid låga halter, medan andra är mer motståndskraftiga. Organismer i tidigare levnadsstadier påverkas mer än vuxna individer.

De grunda havsområdena svarar för den största delen av den biologiska produktionen i havet, så föroreningar som resulterar i störningar i den ekologiska balansen där, kan därför ge påtagliga effekter. När ett oljebälte driver iland ackumuleras oljan i strandzonen, och koncentrationen av giftiga ämnen blir hög. De akuta förgiftningssymptomen blir ofta betydande för strandlevande djur och organismer, och på bottenlevande organismer på grunda, strandnära bottnar. Så snart oljan avlägsnats, eller koncentrationerna sjunkit till normala värden, startar återhämtningsprocessen. En återhämtning kan ta allt från 1 till 10 år, beroende på den skadade strandens exponering för vågor, ström och vind. I de skyddade strandzonerna tar återhämtningen längst tid.

Trelleborgs kommun

Trelleborgs hamn är en av Skandinavien största färje- och RoRo-hamn. Från hösten 2001 utpekas Trelleborgs hamn som ingående i *Riksintresse hamnar*, då den utgör en betydande färjehamn för rullande gods till och från Tyskland. Årligen passerar ca 11 miljoner ton import- och exportgodis samt knappt 2 miljoner passagerare. Trelleborgs hamn är starkt trafikerad av inte mindre än fyra rutter: Travemünde, Rostock, Sassnitz och Swinoujscie. Antalet ankomster och avgångar per dygn är: Trelleborg-Travemünde 5/5; Trelleborg-Rostock 6/6; Trelleborg-Sassnitz 5/5 och Trelleborg-Swinoujscie 2/2.

Utöver detta går det även en allmän farled i öst-västlig riktning, sju nautiska mil söder om Trelleborg.

Endast mindre oljeutsläpp har hittills skett i havet utanför Trelleborgskusten. Under 2005 inträffade minst fyra mindre oljeutsläpp på mellan 0,017 m³ till 0,98 m³. Statistik från tidigare år är inte tullgänglig, men man kan anta att utsläppen tidigare legat på jämförbar nivå.

Vid en eventuell oljeolycka finns följande riktlinjer för de mest känsliga områdena längs kommunens kust, framtagna av Länsstyrelsen i Skåne län (se Figur 3):

1. Stavstensudde

Stavstensudde består av strandhedar och blockstränder med skyddsvärd flora. Området är också viktigt som övervintringsområde samt som rastlokal för sjöfågel och vadare. Olja ska så långt möjligt hindras att beröra området och förebyggande åtgärder som motverkar strandpåslag skall vidtas. Mekanisk grovsanering skall igångsättas omedelbart.

2. Dalköpinge ängar

Ängarna och strandhedarna har ett högt skyddsvärde och är ett naturreservat med för landet sällsynt flora. Olja bör hindras från att beröra området. Förebyggande åtgärder som förhindrar oljepåslag ska i största möjliga utsträckning vidtas. Mekanisk grovsanering vidtas omedelbart i strandzonen.

3. Kullagrunden

Området är ett viktigt fångst- och reproduktionsområde för fisk samt som övervintringsområde för sjöfågel. Olja ska i största möjliga utsträckning förhindras att beröra området.

4. Beddingestrand

Området har en skyddsvärd fauna i strandområdet och vid åmynningar samt är ett övervintringsområde för sjöfågel. Olja ska förhindras att nå området. Om risk för oljepåslag föreligger skall åmynning avgränsas och absorptionsmedel utläggas. I strandzonen skall en mekanisk sanering ske omedelbart.

Figur 3. Karta över de av Länsstyrelsen definierade särskilt känsliga områdena i Trelleborgs kommun, som det vid händelse av en oljeolycka finns framtagna riktlinjer för över hur situationen ska hanteras.

Trelleborgs kommun har inte mindre än fyra småbåtshamnar: Smygehamn, Gislövs läge, Skåre läge och Västra småbåtshamnen. Skåre läge är den hamn i Trelleborgs kommun som ligger allra längst västerut. Hamnen har en omfattande fiskeflotta och har, tillsammans med Gislövs läge och Smygehamn, fått EU-stöd ur Strukturfonderna, genom *Fonden för fiskets utveckling*, till förmån för det kustnära småskaliga yrkesfisket. Gislövs läge stod färdigt redan år 1929 och är ytterligare en av de hamnar i Trelleborgs kommun där fiskeverksamheten fortfarande bedrivs i omfattning. Sedan sommaren 2000 har den utmärkts med s.k. *Blå Flagg*. Smygehamn är en fiske- och småbåtshamn vid Smygehuk. Hamnen var tidigare ett kalkbrott men ombyggdes sedermera till en av kommunens tre gästhamnar (se Tabell 1). Yrkesfiske bedrivs i mindre omfattning även i denna hamn.

Tabell 1. Statistik från år 2005 över Trelleborgs tre gästhamnar.

	Gislöv	Skåre	Smyge	Summa
Totalt antal kajplatser	282	80	93	455
Antal bokade kajplatser	222	46	87	355
Besök (antal/år)	2 240	164	443	2 847

Sedan år 2004 är det i Sverige tillåtet att köra vattenskoter i alla allmänna farleder och i områden där miljöpåverkan redan är så stor, att skotrarna varken gör till eller från. Det är länsstyrelsen som föreskriver tillstånd att köra vattenskoter på speciellt avsedda platser. Körning med vattenskoter i de godkända områdena är endast tillåtet under perioden 1 juni till 15 oktober. Inom Trelleborgs kommun har Länsstyrelsen i Skåne län godkänt körning av vattenskoter i ett ca 7 km² stort område sydväst om Smygehamn.

Havet och Fisket

Under många år har fiskbestånd världen över beskattats långt över vad de långsiktigt tål. En internationell forskargrupp från ICES (International Council for Exploration of the Sea), bestående av ekologer och ekonomer från flera länder, har genomfört omfattande analyser och kommit fram till att världshaven år 2048 kommer att vara tömda på alla de arter av fisk och kräftdjur vi äter i dag. Analyserna har bestått av uppgifter från 32 tidigare studier, som baserats på information från 48 marina skyddsområden (bland dem Östersjön), samt statistik från FN:s databaser över fisk- och kräftdjursfångster i hela världen mellan åren 1950 och 2003. Forskargruppen har även gått cirka 1 000 år bakåt i tiden genom att studera arkivuppgifter, sedimentprover och arkeologiska data från tolv kustregioner i världen. Sammanfattningsvis har 29 % av alla de arter som fångades kommersiellt på 1950-talet kollapsat och i det närmaste utrotats. I såväl Östersjön som Västerhavet har t.ex. torskbestånden gått ned till nivåer långt under de för fortlevnad biologiskt säkra. Dessutom hotar bifångsterna i samband med fisket de marina däggdjurens existens.

Fiske kan bedrivas i olika skala och med olika metoder. Exempel på metoder är trålning, som tar upp allt som hamnar innanför trålgarnets öppning, nät eller garn där storleken på nätmaskan avgör vilka fiskar som fångas, och fiske med ryssjor och tinor, som är några av de äldsta fiskemetoderna för fångst av ål och hummer. Ingen av dessa fiskemetoder är problemfria. Vid all form av trålning förstörs havsbotten alltid mer eller mindre, tumlare och andra däggdjur kan lätt fastna i näten och drunkna när man fiskar med garn eller nät och fångst med ryssjor resulterar ofta i stora bifångster. Det största problemet utgörs dock av de stora fiskefartygen som, utrustade med effektiva fångstmetoder, ofta subventionerade med generösa bidrag från t ex EU, jagar haven runt efter krympande fiskstim för att stå sig i konkurrensen på den globala marknaden. Det småskaliga kustnära fisket, som inte i så stor utsträckning påverkar fiskestammarna negativt, blir lätt utkonkurrerat av de stora båtarna som dammsuger havet.

Mängden bottenlevande fisk i haven har minskat drastiskt under de senaste 25 åren. För många bottenlevande fiskbestånd var mängden lekmogen fisk i slutet av 1990-talet endast en tiondel jämfört med i början av 1970-talet. För vissa bestånd, t.ex. torsk, har mängden köns mogen fisk minskat ännu mer drastiskt. Den kraftiga minskningen riskerar att leda till dramatiska förändringar i ekosystemen och kan komma att resultera i en situation, där en återhämtning av torskbeståndet omöjliggjorts, även om fisket upphör. Detta kan i sin tur leda

till att t.ex. blåstången försvinner över stora områden. Provfiskedata pekar dessutom mot att lokala bestånd av torsk längs den svenska Skagerrak-kusten i stort sett saknas. Om dessa bestånd är genetiskt unika, är risken att de inte ersätts av annan torsk, om de skulle försvinna helt. Inom det svenska fisket har andelen landad torsk minskat kraftigt efter 1980-talet. Andelen skarpsill till foderframställning, utgör nu en dominerande del av den totala fångsten. Skarpsillen har gynnats av torskens försvinnande. Stora bestånd skarpsill hämmar dessutom torskens förökning genom att äta upp torskäggen. En självförstärkande negativ trend har därmed uppstått.

Ålfiske

Ålen är den ekonomiskt tredje viktigaste fiskarten för det svenska fisket och är speciellt viktig för det småskaliga kustfisket: ca 30 % av de licensierade småskaliga fiskarna i Östersjön fiskar ål. Landningarna har dock minskat stadigt sedan 1950-talet. År 1991 var den totala landningen av ål i Sverige 952 ton. År 2006 hade landningen minskat med 418 ton till 534 ton. Det kan jämföras med slutet av 1950-talet då fångsten var uppe i nästan 8 000 ton. Statistiken ser ut på liknande sätt i hela Europa. Minskningen orsakas av att färre larver/glasålar når de europeiska vattnen, från Sargassohavet där ålen har sina lekplatser. Detta beror troligen på en kombination av, förändringar i klimatologiska och oceanologiska förhållanden, ett omfattande fiske av glasål, höga miljögiftshalter i köns mogna honor, samt minskad tillgång på uppväxtplatser i Europa, bl.a. beroende på strandutfyllnad, parasiter och sjukdomar. Idag finns det ingen hållbar metod att odla ållarver för utsättning, då artificiell reproduktion visat sig misslyckas redan i larvstadiet. Den ål som säljs via fiskodlingar idag, är viltfångad glasål som fötts upp till vuxna individer.

Fiskeriverket kommer med anledning av det allvarliga tillståndet för ålen att den 1 maj 2007, införa ett tillståndskrav för att få fånga ål i svenska vatten. Tillståndet får beviljas om man kan redovisa en genomsnittlig fångst av ål på 400 kg sedan år 2003. Det kommer även att satsas på åtgärder som ska underlätta för den vandrande ålen att ta sig förbi kraftstationer. Inom EU förbereder man också insatser för att stärka ålbeståndet, bl.a. skall ålyngel som fortfarande kommer i överflöd till vissa flodmynningar i Sydeuropa användas för utsättning, istället för att som idag, exporteras ut ur Europa eller ätas upp.

Ålgräsängar

En av de viktigaste blomväxterna i kustområdena är ålgräs (*Zostera marina*). Ålgräsen kan bilda vidsträckt ängar ner till 10 meters djup. De spelar en viktig ekologisk och ekonomisk roll, då de bl.a. fungerar som lekplatser och skydd för de uppväxande ynglen för många fiskarter, exempelvis torsk (*Gadus morhua*), vitling (*Merlangius merlangus*) och ål (*Anguilla anguilla*). Alarmerande rapporter har visat en drastisk tillbakagång av ålgräsbeståndens utbredning längs kusterna. Arter, vilka bildar ålgräsängar, är listade i Rio-deklarationen, som arter värda att skydda. Hotet mot ålgräsängarna tros

Figur 4. Områden definierade som Riksintresse för yrkesfisket inom Trelleborgs Kommun.

vara en kombinerad effekt av övergödning och utfiske.

Buller

Mänskliga aktiviteter ovan och i havet genererar oundvikligen ljud i någon form. Det kan vara fartygsmotorer, fiskebåtars trålredskap och sonar, mineralutvinning, militär verksamhet, byggnationer av olika slag mm och ljudet som skapas påverkar det marina livet i havet. I havet är sikten begränsad vilket innebär att hörseln blir ett viktigt sinne för att orientera sig. Till skillnad från synen som kan uppfatta många saker på en gång kan det akustiska sinnet bara uppfatta en signal åt gången, det högsta. Eftersom många marina djur kommunicerar och skapar sig bilder av omgivningen med hjälp av akustiska signaler skapar de många ljuden från mänsklig aktivitet problem. Det kan t.ex vara tillfällig eller permanent dövhet, skador på hörselorganen, djuren kan komma att undvika plaster som annars skulle ha valts som födo- eller förökningsplatser osv.

Främmande arter

En främmande art är en växt eller ett djur som med människans hjälp spridits utanför sitt naturliga utbredningsområde. Ofta används en tidsgräns också, t.ex anser Fiskeriverket att arter som introducerats i landet efter år 1850 är främmande. En av de vanligaste vägarna är att följa med lastfartygs ballastvatten. När ballastvatten tas in, för att stabilisera skeppet om det inte går fullastat, sugas en mängd mikroskopiska organismer, fiskar och växter med. Framme vid destinationen, efter kanske en resa över Atlanten, töms ballastvattnet ut igen. Enligt FN:s Global Ballast Water Programme har *"introduktionen av invasiva marina arter till nya miljöer via fartygens ballastvatten, som påväxt på fartygens skrov samt via andra vektorer, inklusive fast plastavfall i haven, identifierats som ett av de största hoten mot världens hav"*.

I de svenska sötvattnen och omgivande hav har minst 80 främmande vattenanknutna arter etablerat sig (parasiter och sjukdomar ej medräknade). Huvuddelen av dessa är små och stora alger där 26 nya arter hittats, fem nya arter kärlväxter och ca 40 arter ryggradslösa. Hittills har sex arter sötvattensfisk och tre arter saltvattensfisk etablerat sig i närområdet, dock ännu ej i svenska vatten. Exempel på främmande arter som tros följt med ballastvatten är Svartmunnad smörbult (*Neogobius melanostomus*) som har sin naturliga utbredning i Kaspiska och Svarta Havet samt Azovska sjön och Kinesisk ullhandskrabba (*Eriocheir sinensis*) som finns i ett område från ryska Vladivostok i norr till södra Kina, med centrum runt Gula havet i Kina.

Fem faktorer gör att svenska östersjökusten är speciellt utsatt för risken att en främmande art etablerar sig och kan ge skador;

- Artfattiga ekosystem är känsligare eftersom ett fåtal nyckelarter är viktiga för ekosystemets balans.
- Ekologiskt sett unga ekosystem är känsligare i och med att artbarriärerna inte är lika utpräglade som t ex i tropikerna.
- Miljöpåverkade och överfiskade vatten kan vara i obalans och kan därmed lättare störas.
- Framför allt rovfiskarna uppvisar idag svaga bestånd, vilket ger utrymme för en snabb expansion av främmande arter som normalt är bytesfiskar.
- Ett successivt varmare klimat banar väg för nya arter.

Trelleborgs kommun

Trelleborgs kommuns närhet till kusten medför att fisket alltid varit av stort intresse och betydelsefullt för samhället. Det finns två områden tillhörande *Riksintrasse yrkesfiske* utanför Trelleborgskusten (se Figur 2). Ena området är på 405 km² och delas med Ystad kommun. Fångstområdet gäller främst torsk (*Gadus morhua*). Det andra området är på 448 km² och ligger längs med Trelleborgs kommuns territorialgräns. Fångstområdet gäller främst torsk, sill (*Clupea harengus*) och skarpsill (*Sprattus sprattus*). Även förökningsområden för flera ekonomiskt betydelsefulla fiskarter finns i havet utanför Trelleborgs kommun.

Det förekommer såväl yrkesfiske som fritidsfiske längs Trelleborgskusten. Gällande yrkesfisket, var år 2000 Trelleborgs hamn den fjärde största landningshamnen (1 249 ton) i södra Sverige (Skåne och Blekinge). Hela kommunens havsområde, från strand till territorialgräns och hela kusten, har stor betydelse för yrkesfisket i Trelleborgs kommun. Yrkesfiske utgår från fyra olika hamnar i Trelleborgs kommun: Skåre, Gislöv, Smygehamn och Trelleborgs hamn (se Tabell 2). Därtill är flera gästande fiskefartyg verksamma i havet utanför kommunen.

Tabell 2. Landningsuppgifter från Fiskeriverket från åren 2000-2005.

Hamn	Vikt landad fisk under åren 2000-2005 (kg).	Andel av total mängd landad fisk i kommunen (%).
<i>Trelleborg</i>	8 211 303	94,0
<i>Skåre</i>	233 225	2,7
<i>Gislöv</i>	179 275	2,0
<i>Smygehamn</i>	113 340	1,3

Fritidsfiske

Fritidsfisket i Skåne karaktäriseras av ett mycket stort och brett utbud av fiskemöjligheter i både hav, vattendrag och sjöar. Trelleborgs kommun är ett bra exempel på detta och kommunen kan bl.a. erbjuda en mer än 30 km lång kuststräcka mot Östersjön. Fritidsfiske förekommer längs med mer eller mindre hela kusten samt i vissa vattendrag. Tre typer av fritidsfiske dominerar längs Trelleborgskusten. Det är sportfiske efter havsöring (*Salmo trutta*), fritidsfiske med nät efter havsöring, olika arter flatfisk och ål (*Anguilla anguilla*), samt en horngäddetävlings (efter *Belone belone*), som årligen arrangeras i kommunen av Skånska Dagbladet och Trelleborgs Sportfiskeklubb.

Fredningsområden

Ett fiskeområde kan, inom ett vattenområde där skyddsvärda fiskarter leker eller uppehåller sig eller som används som vandringsled, för en tid av högst tio år i taget, tilldelas status som fredningsområde. Fredade fiskar eller kräftdjur som fångats under fredningstiden, den tid under året fredningen gäller, skall genast släppas tillbaka ut i vattnet. Trelleborgs kommun har fem fredningsområden för fisk. Dessa är utloppen från: Albäcken/Albäcksån, Ståstorpsån, Dalköpingeån, Sänkebäcken/Åspöån samt Skateholmsån/Tullstorpsån. Inom de markerade områdena på kartan råder förbud mot allt fiske under tiden 15 september till 30 april (se Figur 6).

Ålfiske

Det har sedan länge fiskats ål utanför Trelleborgskusten. Före år 1909 fiskade man med hummor, men därefter kom bottengarnsfisket igång och fångsterna kunde mångdubblas. Fisket efter ål hade sina glansdagar under 1940-talet, då det, bara mellan Gislöv och Trelleborg, stod utsatt 45 bottengarn. År 1993 var samma siffra nere i endast tre, och idag finns bara ett fåtal kvar längs hela Trelleborgskusten. Många fiskare slutade fiska ål redan år 1967, efter att deras garn förstörts i den stora stormen det året. På senare år är det däremot de minskade bestånden och den därpå följande låga lönsamheten som satt stopp för ålfiskets utövning längs Trelleborgskusten.

Figur 5. Karta med de fem fredningsområdena för fisk längs Trelleborgskusten utmarkerade.

Ålgräsängar

Det finns fyra stycken kända lokaler med ålgräsängar längs Trelleborgskusten. Ålgräs förekommer strax öster om Trelleborg i ett relativt utbredd djupområde, på 1,5-4,9 meters djup, och i utdragna transekter mellan 300 och 1 100 meter långa. Täckningsgraden är generellt hög, 20-80 %. Det huvudsakliga utbredningsdjupet är ca 3,0-4,8 meters djup, och det maximala utbredningsdjupet är 3,5-4,9 meters djup. De högsta tätheterna av ålgräs förekommer vid 2-3 meters vattendjup vid Trelleborg.

Ålgräsängen vid Fredshög, på gränsen till Vellinge kommun i väster, är en äng som av Sydkustens vattenvårdsförbund, sedan år 1994, undersöks en gång per år. Vid Fredshögslokalen har skotttätheten av ålgräs under åren pendlat från ca 1 600 skott/m² till ca 3 600 skott/m². År 2006 var mängden ca 3 000 skott/m². De resterande kända lokalerna är ålgräsängar som kartlades under en punktinventering, vilken utfördes år 2005 av Länsstyrelsen, längs en begränsad sträcka av Trelleborgskusten. Ålgräs hittades på tre lokaler

strax öster om Trelleborg. På två av lokalerna varierade täckningsgraden från 0 till ca 50 % och på den tredje gick den från 0 till maximalt 30 %.

Buller och Främmande arter

Idag vet man inte hur situationen ser ut gällande buller och främmande arter inom Trelleborgs kommun.

Kusten

Kusten utgör gränsen mellan hav och land och den biologiska mångfalden i kustområden är mycket omfattande, eftersom där finns många olika levnadsmiljöer, ekologiska nischer, att utnyttja. Även många arter, som normalt lever ute till havs, är beroende av kustområdena som barnkammare eller skafferier.

Mänsklig användning av kustnära områden ökar i och med att vi förändrar och påverkar kustområden direkt genom vägbyggen och bebyggelse, badplatser, småbåtshamnar, fritidshusområden, kustnära industriverksamhet, transporthamnar, avloppsreningsverk, fartygstrafik, o.s.v. Kustområden påverkas även av effekterna av olika mänskliga aktiviteter, exempelvis föroreningar, övergödning och utfiskning. Byggprojekten, muddringarna i samband med hamnverksamhet och brygganläggande, samt båttrafiken för med sig ett stort slitage på de kustnära områdena. De marina växterna, fisken och de bottenlevande organismerna slås ut av de giftiga drivmedlen, samt av de giftiga båtbottnfärgerna, och en ökad tillförsel av hushållsavlopp leder till övergödning.

Kusterna exponeras och förändras också i förhållande till de olika naturkrafter som råder, t.ex. vågor och tidvatten, landskapsförändringar och skiftande havsnivå. Stranderosion orsakas främst av vattenrörelser som vågor mot kusten, men även kustströmmar, vindar och is kan ha en eroderande inverkan på stränderna. Det eroderade materialet transporteras vidare och ackumuleras på andra platser. Såväl erosion som ackumulation innebär förändringar av strandlinjer och/eller bottenprofilerna. Vågexponering är ett mått som beskriver den generella graden av vågpåverkan på en plats. Exponeringsgraden för vågor är en viktig strukturerande faktor i Östersjön såväl som i Västerhavet. Vågexponeringen skapar de förutsättningar för sedimentation eller erosion som i sin tur indirekt styr vegetationssamhällets utbredning och därmed mycket av faunan också.

Trelleborgs kommun

Den skånska kustlinjen är förhållandevis rak och saknar i stort sett öar och vikar. Vattnet är grunt och botten mjuka. Trelleborgs kommun har en kuststräcka på 35 kilometer. Kusten varierar med bebyggelse, jordbruk, fiske, strandängar, naturvårdsområden, friluftsområden, kulturmiljö och hamnar. Hela kuststräckan för Trelleborgs kommun är av *Riksintrasse för kustzonen*. Området sträcker sig ca 2-5 km in på land och ca 6 km ut i havet. *Riksintrasse för kustzonen*, 4 kapitlet 4 § miljöbalken, syftar till att skydda karaktären på områden som har särskilt intresse för en stor allmänhets rekreativitet.

Trelleborgskusten domineras av långgrunda bottenar. Från kusten och ca 2 meter ut till havs råder ett djup av 0-6 meter och från ca 400 till 4 000 meter ut från kusten råder ett djup av 6-10 meter. Havsnivån, och därmed kustlinjen, har skiftat under årtusendena och rester av den gamla stranden från Littorinahavet, som breddade ut sig för ca 6 000-7 000 år sedan, kan ses längs hela kuststräckan en bit in på land.

Erosion

En kontinuerlig stranderosion förekommer längs stora delar av Trelleborgskusten. Strandzonen utgörs framför allt av sediment bestående av kornstorlekar från finsand till grus, d.v.s. tämligen lättroderat material. Exempelvis har sträckan från strandlinjen till minnesstenen vid Stavstensudde, av Karl den XII:s landstigning, minskat från drygt 200 meter till omkring 150 meter på 250 år.

Stranderosion pågår på minst fem olika platser längs Trelleborgskusten. Platserna, som är definierade av Statens geotekniska institut (SGI) genom uppgifter från kommunen, är Skåre, Simremarken, Smygehamn, Beddingestrand, och Skateholm. Dessutom har Erosionsskadecentrum i samarbete med kommunen noterat erosionsförutsättningar på tre längre sträckor längs Trelleborgskusten. Dessa är Trelleborg stad till Böste, Äspöans mynning till Lilla Beddinge och Lilla Beddinge till Skateholm (se Figur 7). I takt med höjningen av den relativa havsnivån förväntas erosionsproblemen öka längs Trelleborgs kust och utbredningarna förändras.

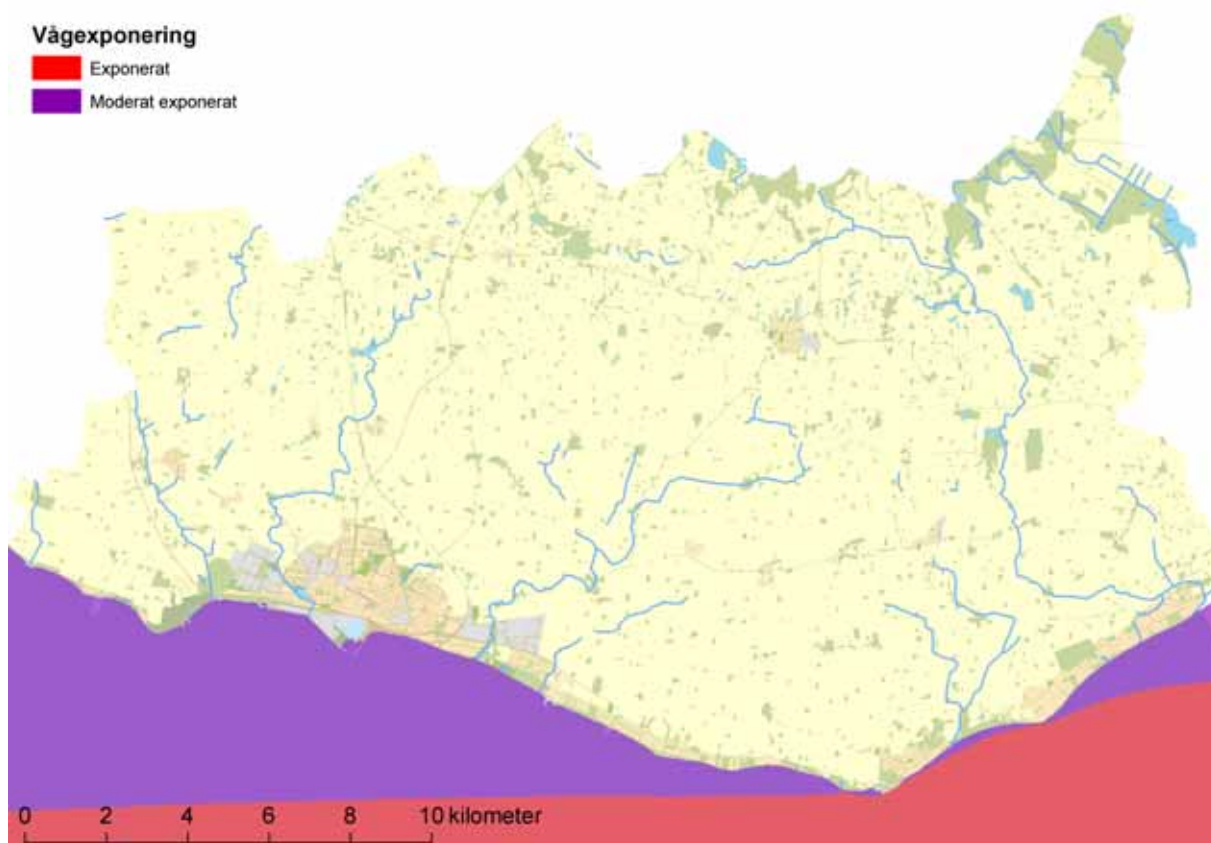
Figur 7. Karta över pågående erosion och sträckor med förutsättning för erosion.

Vågexponering är ett mått som beskriver den generella graden av vågverkan på en plats. Exponeringen har en lokal påverkan och anses allmänt vara en av de viktigaste faktorerna för sammansättningen av flora och fauna på grunda bottnar och vid stranden. Något direkt mått på vågexponering finns inte, utan istället definieras olika platsers utsatthet i relativa termer som skyddade eller exponerade.

Vågexponeringen är en viktig strukturerande faktor i Östersjön, då vågexponeringen skapar förutsättningar för sedimentation eller erosion. Sedimentationen och erosionen styr sedan indirekt vegetationssamhällets utbredning. Fastsittande vegetationssamhället förknippas med mjukbottnar och förekommer främst i skyddade lägen. På hårbottnar i hårt exponerade lägen förekommer fintrådiga alger vars storlek minskar med minskande exponeringsgrad.

Vågexponering delas in i sju preliminära exponeringsklasser utifrån EUNIS (European Nature Information System). Dessa är ultraskyddat, extremt skyddat, mycket skyddat, skyddat, moderat exponerat, exponerat, mycket exponerat samt oklassat hav. Ultraskyddat är inte intressant för Sveriges kust. Förväntat substrat för moderat exponerade områden är vanligen stabila bottenar medan exponerade områden oftast har grunda hårda bottenar, även om sand förekommer.

Från Smygehamn till Beddingestrand är kusten klassad som exponerad. Övrig kustremsa i Trelleborgs kommun är moderat exponerad (se Figur 8).

Figur 8. Figuren visar vågexponeringsgrader för Trelleborgs Kommuns kustremsa.

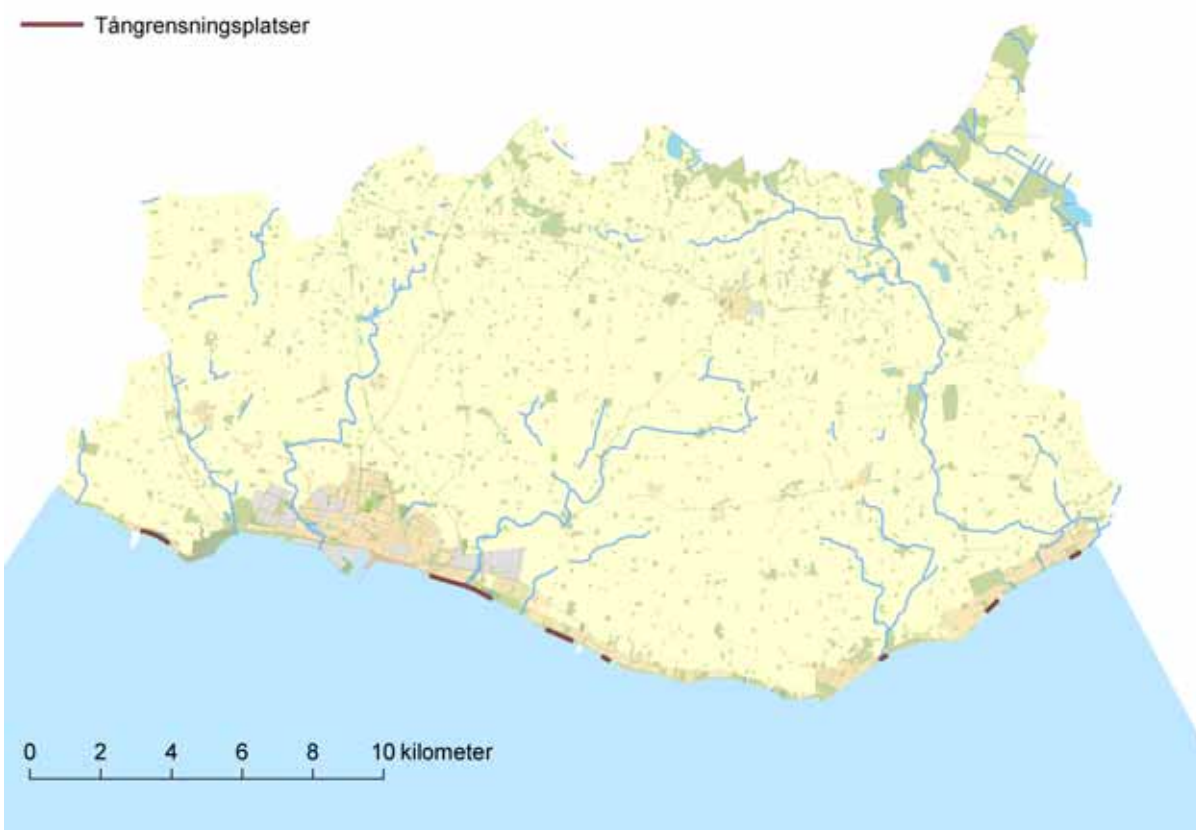
Tångrensning

Fritidsförvaltningen rensar årligen Trelleborgs kommuns badstränder från alger och tång p.g.a. den obehagliga lukt som uppkommer när det ruttar. Sedan år 2004 har Länsstyrelsen beviljat tillstånd för tångrensningen som gäller t.o.m. år 2008. De uppsamlade massorna beräknas till ca 2 000 ton per år. I anslutning till de strandavsnitt där algerna och tången samlas upp, anordnas nio uppläggningsplatser sommartid. När badsäsongen är avslutad

återplaceras algerna och tången i vattnet längs stränderna, enligt dispens från Länsstyrelsen. Stränderna som rensas och har uppläggningsplatser är: Skateholm, Beddingestrand (PärLAN), Äspö (Smygehamn), Väg 39, Nybostrand, Gislöv, Dalabadet, Åhus och Skansarna/Skåre. Just nu pågår arbete inom kommunen med att ta fram en plan för upprensning av stranden, så att vegetationen ska kunna skyddas på ett bättre sätt än tidigare (Se Figur 9).

Naturvärden vid kusten

Hela kustområdet från Stavstensudden till kommungränsen mot Vellinge är klassat som *Riksintresse för naturvård*. Inom området finns våtmarker och saltpåverkade strandängar (för mer information om strandängar se delen av Trelleborgs kommuns miljömålsprogram som behandlar *Ett rikt odlingslandskap*). I området återfinns bl.a. praktnejlika, som i Artdatabankens nationella rödlista är klassad som *starkt hotad*. Den växer på Trelleborgs golfklubbs golfbana, där den har sin största utbredning i landet. Det är golfklubben som står för skötseln av området enligt en speciellt framtagen skötselplan. Området är också populärt som häcknings- och rastplats för fåglar, man kan bl.a. se småtärna (*Sterna albifrons*), som för övrigt är Trelleborgs kommunfågel.

Figur 9. Figuren visar de avsnitt av Trelleborgs Kommun s kust som rensas på tång.

Vid det nya bostadsområdet Stavstensudde ligger Maglarps grusgrop, där det tidigare, åtminstone sedan 1920-talet, bedrivits täktverksamhet. Förutom de, för backsvalan och sällsynta sandmiljöspecialiserade insektsarter, viktiga sandblottor och sandbranter, har det under de senaste decennierna etablerats en intressant busk- och våtmarksvegetation i området, vilket utgör ett gott skydd åt vilt och fågel. Naturområdet är beläget i ett starkt uppodlat åkerlandskap där behovet av tillflyktsorter och skydd för fauna och flora är stort. Därför är det

av stor betydelse att området och dess biologiska mångfald bevaras och skyddas. År 2004 fick Trelleborgs kommun statliga medel till ett lokalt naturvårdsprojekt (LIP) vid Maglarps grusgrop för att inventera, sköta och skydda naturområdets olika värden. Maglarps grusgrop är en känd häckningsplats för backsvalor (*Riparia riparia*) och förr var denna koloni en av de största i södra Sverige. I samband med inventeringarna har man även upptäckt att det i området lever en rad rödlistade och sällsynta insekter. Arbete pågår nu med att på lämpligaste sätt sköta området, då hänsyn måste tas till både backsvalor och insekter.

Runt Gislövsåns gamla åfåra finns kärrmarker, fuktängar, kalkfuktäng och torrängar. Dessa utgör tillsammans naturreservatet Dalköpinge Ängar och innehåller ett stort antal sällsynta växter och djur. Området är lättillgängligt och viktigt som rekreativt område i kommunen. Man kan även återfinna fornlämningen Lübeckerkapellet i området.

Lite längre österut längs kusten ligger Sveriges sydligaste udde, Smygehuk. Strax norr om hamnen finns en gammal, nedlagd grustäkt som utvecklats till ett artrikt kärr, Smyge kärr. Där kan man numer finna bl.a. majnycklar (*Dactylorhiza majalis*), större- och mindre vattensalamander (*Triturus cristatus*, *Lissotriton vulgaris*) och strandpadda (*Bufo calamita*). I området väster om hamnen finns även en population av huggorm (*Vipera berus*), som har varit föremål för återkommande vetenskapliga studier under mer än 20 år eftersom individerna p.g.a. total isolering från andra huggormspopulationer har en unik genuppsättning.

Vid Äspöholm, öster om Äspöån finns vackra strandhedar och ängar. Området är skyddsvärt med höga naturvärden. Här finns en rik flora och insektsfauna, som bör undersökas ytterligare. Äspöholm är lättillgängligt och lämpar sig mycket väl för tätortsnära rekreation och friluftsliv.

Ytterligare lite längre bort längs kusten ligger Beddinge strandhed och Beddinge ängar. Denna del av kusten är relativt tätbebyggd, men det finns ändå en del, ur naturvård, skyddsvärda områden med bl.a. tallskog, strandhed och bäckfåror. I sandbackarna vid en bäckravin har backsvalor (*Riparia riparia*) påträffats.

Nära gränsen mot Skurups kommun ligger Fårabackarna, som kommunen planerar att omvandla till ett naturreservat. Det är en värdefull strandhed på 4 hektars areal med en slitstark ljungmatta. Till strandhedens flora hör bl.a. den fridlysta fältsippan (*Pulsatilla pratensis*), och i de fuktigare partierna kan man finna ljungögontröst (*Euphrasia micrantha*), som klassats till *sårbar* enligt den nationella rödlistan. I området förekommer även fältpiplärka (*Anthus campestris*) och smaragdgrön lundmätare (*Hemistola chrysoprasaria*), vilka båda klassas som *starkt hotade* arter. Området är dessutom en väl bevarad rest av den gamla utmarken.

Kulturmiljöer och bebyggelse

Riksintresse för kulturmiljön utgörs av områden som har betydelse från allmän synpunkt p.g.a. sina kulturvärden. De ska sammantaget representera hela landets historia, från förhistorisk tid till nutid, d.v.s. kunna visa hur människan utnyttjat tillgängliga naturresurser, samt illustrera samhällets utveckling, näringsliv, sociala villkor, byggnadsskick och olika estetiska ideal. *Riksintresse för kulturmiljön* är områden som ska skyddas mot verksamheter som påtagligt kan skada kulturmiljövärdet. Bestämmelser om detta finns i kulturminneslagen, miljöbalken och plan- och bygglagen. I Sverige finns enligt Riksantikvarieämbetet ca 1 700 områden som

är klassade som *Riksintresse för kulturmiljön*. I Skåne utgör områden utsedda till *Riksintresse för kulturmiljön* en sammanlagd yta av 1 165 km².

Skånes kulturhistoria längs kusten

Längs Skånes kuster finns ett 70-tal fiskelägen, varav många etablerades redan under medeltiden. De äldsta lägena var ursprungligen fiskeläger med tillfälliga bosättningar, där fiske endast bedrevs under sensommar och tidig höst. Under högmedeltid, då sillfisket hade sitt uppsving, styrdes fiske- och marknadsplatserna av Hansan. De flesta av de hansastyrda platserna utgjordes av städer.

En hel del fiskelägen kom under adelns storhetsperiod att i stället ingå under något gods. Godsen gjorde inte bara vinster på fisket, utan hade också rätten till tull, vrak och strandning. Många gods använde också fiskelägena för utskeppning av timmer och varor som producerades vid godsen. På så sätt fick också flera fiskelägen tidigt en hamn. Dock är samtliga hamnar på sydkusten, förutom Kåseberga uppförda under 1920- och 1930-talen då de sista hamnbyggena företogs.

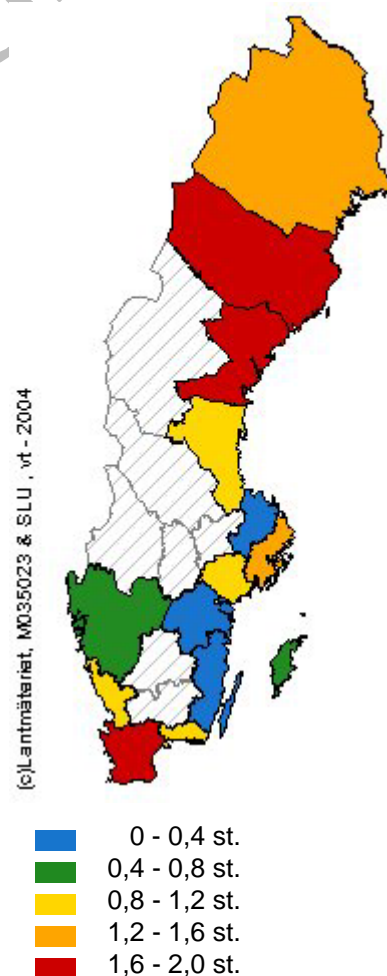
I slutet av 1800-talet uppstod det längs kusten, framförallt på fiskelägen med blomstrande sjöfart, populära sommarorter. Sommargästerna inhystes antingen på något av ortens nyöppnande pensionat eller i något fiskarhus, vars ägare nöjde sig med att bo i brygghuset under sommarmånaderna. Så småningom byggdes även sommarvillor, främst i fiskelägena, men också en bit utanför tätorterna, i skogsområden, där det tidigare inte funnits någon bebyggelse. Flertalet av fiskelägena har, framförallt under efterkrigstid, byggts ut med fritidshus och permanentbostäder i form av småhus och radhus, vilket speglar svenskarnas förbättrade levnadsförhållanden och möjlighet till semester.

I flera hamnar har på senare år större utbyggnader eller omvandlingar företagits, för att hamnarna ska kunna användas för större fritidsbåtar. Det är dock inte bara skalnan på hamnanläggningarna som förändrats, utan även miljön runt omkring har påverkats. Marinorna kräver stora ytor för bilparkering och för vinterförvaring av båtar. De fiskebodas som funnits i hamnarna, finner man ofta flyttade till mer avsides platser.

Flera av fiskelägena ligger inom områden klassade som *Riksintresse för kulturmiljön* och/eller *Riksintresse för naturvård*. Trots att ett stort antal av fiskelägena är inventerade och uppmärksammade i kulturmiljöprogram, är det endast i undantagsfall som äldre hamnar är skyddade i plan- eller områdesbestämmelser.

Exploatering av kusten

Bebyggelse längs stränder innebär inskränkningar i det allmänna friluftslivet, minskad möjlighet till rekreation, samt negativa konsekvenser för naturmiljön och djur- och växtlivet i såväl vattnet som på land. Ofta medför

Figur 11. Antal nyuppförda strandnära (inom 100 meter) byggnader per 100 km havsstrand år 2004. Tätort ingår ej.

bebyggelse även att annan typ av påverkan ökar, t.ex. i form av anläggande av bryggor, båttrafik, muddring, strandmodifieringar och diverse annan mänsklig aktivitet.

Antalet nyuppförda byggnader inom 100 meter från havsstrand var under år 2004 totalt 449 i hela landet (se Figur 11). De friliggande byggnaderna antas i högre utsträckning än övriga nybyggnationer ta ny mark i anspråk och leda till att tidigare orörda ytor exploaterats. De obebyggda områdena utmed kusten består nästan uteslutande av naturreservat, eller områden som på annat sätt skyddats i plan från att bli bebyggda. För att trygga tillgången på platser för bad och friluftsliv vid havet, har det upprättats förbud mot bebyggelse inom vissa strandområden.

Under år 2004 uppfördes i Skåne län 14 byggnader inom hundra meter från en havsstrand. I förhållande till antal per 100 kilometer strandlängd uppfördes 1,79 byggnader år 2004, vilket betyder att nybyggnationen var stor utmed stränder i Skåne län relativt till andra län. I många län har antalet nybyggnationer minskat, men för Skåne kan noteras en svag ökning. År 2002 var motsvarande antal 10, men sjönk året därefter till 4, för att år 2004 åter öka ytterligare till 14 nybyggnationer.

Trelleborgs kommun

Inom Trelleborgs kommun finns sju områden som har pekats ut som *Riksintresse för kulturmiljön*, varav fyra ligger kustnära (se Figur 12).

Figur 12. Områden som pekats ut som *Riksintresse för kulturmiljön* inom Trelleborgs Kommun.

Kulturmiljön längs Trelleborgskusten

Trelleborgs kommun har en mycket vacker kuststräcka. Den är också unik, i så måtto att man längs hela kusten kommer mycket nära havet och ser och upplever kustmiljön och Östersjön mycket påtagligt. Landsvägen löper på den gamla Järavallen, än genom landsbygd, än genom gamla fiskelägen. Även inne i Trelleborg stad löper stadens huvudgata fortfarande på denna gamla strandvall.

Söderslätt är en mycket gammal kulturbygd, med bosättningar från varje del av forntiden. De allra äldsta lämningarna av mänsklig verksamhet har påträffats i Skateholm. För 7 000 år sedan fanns där en lagun med ett band av öar och sandrevlar som gav skydd mot havet. Befolkningen livnärde sig av vad kustzonen gav, framförallt i form av fisk, växter och bär. På grund av landhöjningen ligger dessa forna boplatser idag ca 500 meter inåt land. Även från andra delar av forntiden finns lämningar längs kuststräckan, bl.a. en hel del bronsåldershögar och det stora Albäcksgravfältet som med sin mängd av småhögar är en representant för järnålderns begravningsformer.

Riktigt kustnära bosättningar verkar det däremot inte ha funnits så många. En sådan låg dock utmed den förut nämnda Järavallen, mitt inne i nuvarande Trelleborg. Den bosättningen tar sin början i 600-talet och kom att sträcka sig ca 800 meter i öst-västlig riktning. Kring år 900 flyttade befolkningen någon eller några kilometrar inåt land och vid den forna boplatzen uppfördes i stället en ringborg av s.k. Trelleborgstyp. Borgen blev inte långlivad – inga spår av bebyggelse finns från 1000- och 1100-talen. Först under 1200-talet återbebyggdes området och Trelleborgs stad grundas.

Det har funnits ytterligare en vikingatida kustbosättning i kommunen som man känner till. Den har legat strax öster om Böste och avtecknar sig gynnsamma år med tydliga s.k. cropmarks, vilket innebär att man ser de tydliga spåren efter grophus och liknande i den växande grödans växtutbredning. Även avseende denna bosättning ersattes den vikingatida bebyggelsen av byar som förlades längre inåt land. Kanhända ansågs kusten inte säker att bebo under 1000-1100-talen.

En helt annan typ av fornlämning är Skåre Skansar, en försvarsanläggning med rötter troligen redan i danskt 1600-tal, och sedan utbyggt av svenskarna under 1700-talet. Skansarna ingår i det system av skansar som Magnus Stenbock anlade längs väst- och sydkusten och anläggningen är fortfarande ett tydligt och talande exempel på äldre försvarsmetoder. Betydligt yngre är fortifikationerna som ingick i den s.k. Per-Albinlinjen. Dessa fort, byggda i all hast under de första åren av andra världskriget, täcker i princip hela kuststräckan. Från 1950-talet och in på 1970-talet moderniserades och byggdes detta försvarssystem sedan ut och utgör idag en viktig del av vårt kulturarv. Utpekade som särskilt värda att bevara är de värn som ligger mellan Kämpinge (Vellinge kommun) och Albäck, samt värnen vid hamnen i Smyge.

Kusten har således inte alltid varit lockande för bebyggelse. Flera fiskeläger blomstrade visserligen under medeltiden, då sillen gick till med besked, men föll sedan tillbaka i relativ glömska. Fiskelägen som Beddinge, Smyge, Böste, Gislöv och Skåre har alla rymt en knapp handfull hus under 1500- och 1600-talen och befolkades inte på allvar igen förrän under 1800-talet, med det då rådande stora befolkningsöverskottet. Det var de mindre bemedlade invånarna som blev fiskare och tvingades leva en utsatt och vindpinad tillvaro. Även fiskelägena som sådana hade en hierarki. De sämst ställda bodde närmast havet, allra mest utsatta för storm och oväder. Idag är det tvärtom, med välisolerade hus och en annan tillgång

på värmekällor, är det istället stor efterfrågan på strandtomter längs hela kusten. Den traditionella bebyggelsen och strukturen i lägena är synnerligen värdefull.

En annan typ av bebyggelse som tillkommit under 1900-talet är sommarstugeområdena med sin karakteristiska trähusbebyggelse, med tillhörande trädgårdar och inhägnader av enklare karaktär. Stora delar av såväl Beddinge som Simremarken bestod ursprungligen av sommarstugor. Här finns idag både åretrunt- och fritidsbebyggelse. Beddinge, med såväl äldre som nyare fiskeläge, rymmer en del fiskarestugor från 1700-talet, byggda i flinta. Det var först på 1940-talet som området började styckas upp till fritidstomter. Flera av de äldre sommarhusen är fortfarande välbevarade. Ett yngre sommarstugområde, från slutet av 1950-tal till början av 1960-tal ligger väster om Böste. Även här smyger sig dock åretruntbebyggelsen nu in. Böste läge, med sin gamla genuina fiskarbebyggelse, skyddas av områdesbestämmelser och i övriga bebyggelseområden finns det detaljplaner med olika skyddsbestämmelser för den äldre bebyggelsen. Områden som dessa, börjar dock alltmer att övergå till förortsmiljöer med mer pretentiösa villatomter och trenden de senaste åren är att allt fler fritidshus omvandlas till åretruntboende. Den genuina bebyggelsen i fiskelägena har stora värden och är därför viktig att bevara.

Exploatering av kusten

I Trelleborgs kommun är bebyggelsestrycket högst längs med kusten, samtidigt som konflikterna med andra intressen där är mycket starka, främst med det rörliga friluftslivet och naturvården. Planeringen av bostadsbyggande sker genom översiktsplanering och detaljplanering. Översiktsplanen har ett perspektiv på 20 år och föreslår i dagsläget omfattande utbyggnader i Trelleborg, både centralt och perifert, i Skegrie och vid kommunens västra kust, Stavstensudde. Därutöver finns ytterligare områden utpekade för utbyggnad bl.a. vid Smygehamn och Beddingestrand.

Längs hela Skånes kust breder sig ett 3-5 km brett bälte ut, vilket är klassat som *Riksintresse för kustzonen*, vari hela Trelleborgs kommuns kustområde ingår. I det området ska ny bebyggelse inom kustzonen prövas restriktivt, så att allmänhetens tillgång och tillgänglighet till strandområdena inte påverkas negativt. Kusten är en stor tillgång, som rymmer värdefulla naturmiljöer och erbjuder friluftslivet i Trelleborgs kommun stora utvecklingsmöjligheter. Därtill har kuststräckan en enorm betydelse som attraktionskraft för såväl turismen som kommuninvånaren. Det finns t.ex. fina sandstränder, strandängar, fiskelägen och pittoreska byar med intressanta och vackra kyrkor. Ännu är inte turistnäringen så stor i Trelleborgs kommun, men stadens geografiska läge vid den svenska Sydkusten och dess klimat ger goda förutsättningar för att turistnäringen ska kunna utvecklas i framtiden. Den stora attraktionen för turism är idag framförallt Smygehuk, Sveriges sydligaste udde, men även kusten i övrigt med kustvägen och de små fiskelägena, de långa stränderna samt strandhedarna är en stor tillgång.

Vindkraft och teknisk infrastruktur till havs

Utvecklingen har gått från små enstaka vindkraftverk och mindre grupperingar på land, till stora och många vindkraftparker till havs. Fördelarna energimässigt med vindkraft till havs är att vindhastigheten är högre, och därmed vindens energiinnehåll som ökar med vindhastigheten, samt att vindflödet är jämnare. Havslokaliserade vindkraftverk sägs även ge en mindre påverkan på närmiljön än landbaserade. Nackdelarna är dock att det är dyrare att bygga till havs, samt att det är svårare att sköta drift och underhåll.

I Danmark och England finns redan stora vindkraftsparker till havs i drift. I Sverige finns några mindre havsbaserade anläggningar, t.ex. på Utgrunden i Kalmarsund, där E.ON i en andra etapp planerar att bygga ytterligare 24 st. vindkraftverk. Flera mycket stora vindkraftparker, som kommer att byggas inom de närmaste åren, är planerade i Nordsjön och Östersjön. Vindkraften i Västerhavet och södra Östersjön kan byggas ut så att regeringens produktionsmål, som för närvarande är 10 TWh/år fram till år 2015, uppfylls.

Nya undersökningar vid Stockholms universitet visar att om vindkraftverken byggs på mjukbottnar kan den biologiska mångfalden i mindre omfattning komma att gynnas, genom att konstgjorda revmiljöer skapas. Kraftverken och deras fundament har visat sig gynna många organismer i havet och medverkat till att antalet arter av djur och växter ökat i områdena i omedelbar närhet till fundamenten. Musslor, havstulpaner och andra fastsittande organismer etablerar sig direkt på kraftverkens fundament under vattnet.

I slutet av år 2004 förvärvade Vattenfall rättigheterna att bygga *Lillgrund vindkraftpark* bestående av 48 verk. Placering är planerad till ca 7 km från den svenska kusten, sydost om Öresundsbron. Läget i Öresund utanför Skånes kust har bra vindförhållanden, vilket gör att mycket el kan produceras. Den planerade vindkraftparken sätter Sverige och Skåne på kartan som föregångare när det gäller vindkraft till havs. Produktionen beräknas ligga på 330 GWh el, vilket motsvarar behovet för ca 16 500 elvärmda villor, eller hushållsel till omkring 60 000 hem.

Trelleborgs kommun

Den 29 juni 2006 beslutade regeringen att ge Vattenfall tillstånd för *Kriegers flaks vindkraftpark*. Vattenfall undersöker nu möjligheten att bygga en havsbaserad vindkraftpark med 128 vindkraftverk, med en kapacitet på 5 MW var, på utsjöbanken Kriegers flak. Området ligger mellan Sverige och Tyskland, 30 km söder om Trelleborg. Beräknad årsproduktion är cirka 2,1 TWh, vilket innebär hushållsel till omkring 400 000 hushåll. Studier av området startade år 2002. Från år 2002 till år 2004 genomfördes samråd för vindkraftparken och i december 2004 lämnades ansökan om att uppföra vindkraftparken in till regeringen. Samråd för kabeldragningarna till havs och på land påbörjades under år 2005 och avslutades under hösten 2006. När anläggningen är klar kan den svenska elproduktionen från vindkraft öka till det dubbla.

Utänför Trelleborgs kommun går ett antal olika ledningar längs havets botten, bl.a. Baltic Cable (BC), gas- och elledningar samt telefonkablar. Baltic Cable är en likströmskabel med en längd av 250 km och fungerar som en el-länk på 600 MW mellan Sverige (Trelleborgs kommun) och Tyskland (Lübeck). Kabeln ligger bitvis på ca 35 meters djup, men i snitt är djupet ca 20 meter. Kabeln består av en anod som landar vid Fredshög (Vellinge kommun), samt en katod som löper ut i havet vid Böste. Katoden går ut ett par hundra meter i havet och ansluter till ett stort kopparnät på havsbotten. Återledning sker via havet. Kabeln går sedan vidare på land till V Kärrstorp/Arrie, där E.ON har sin strömriktarstation (som omvandlar likström till växelström och tvärtom). Kabeln sattes i bruk år 1994 och ägs till 1/3 av E.ON Sverige AB och till 2/3 av Statkraft Energi AS, Norge. Baltic Gas Interconnector (BGI) är en annan kabel under planeringsfas som, istället för el, är tänkt att leverera gas mellan Tyskland och Sverige. Enligt planer ska denna i så fall gå i land vid Fredshög i Vellinge kommun. Avsikten med Baltic Gas Interconnector är att skapa ytterligare en tillförselväg för naturgas till Sverige, för att på så sätt ytterligare öka leveranssäkerheten och konkurrensen på gasmarknaden.

Kommunala planer och program

Det finns en rad olika typer av kommunala planer och program som kan bidra till att styra utvecklingen i en kustzon. Nedan går några av de viktigaste i Trelleborgs kommun igenom.

Översiktsplan 2002

Översiktsplanen visar, genom kartor och textbeskrivningar, vad kommunen vill att mark och vatten ska användas till och hur bebyggelsen ska utvecklas. Översiktsplanen visar även vilka avvägningar som gjorts mellan olika allmänna intressen och hur miljö- och riskfaktorer bör beaktas. Allmänna intressen kan t.ex. handla om vägar och ledningar, sällsynta objekt i natur och bebyggelse, större friluftsområden och kulturarv. Följande punkter, som kan kopplas till miljömålet *Hav i balans och en levande kust*, tas upp i översiktsplanen:

- Kvalitetsprogram tas fram för Trelleborgs kommuns småbåtshamnar.
- Luktproblemet från havet utreds och ett handlingsprogram för att komma till rätta med problemet tas fram.
- Utredning och säkerställande av vattenkvaliteten och åtgärdande av luktproblemet från havet.
- Naturområden och stränder skall beaktas som särskilt ekologiskt känsliga områden för föroreningar.
- En riskinventering, riskanalys och handlingsplan bör upprättas för att minimera risker och ge de bästa förutsättningar att hantera olyckor.
- Kustområdet som bas för friluftsliv, turism och bad ska förstärkas.
- Områden för rörligt friluftsliv ligger i huvudsak söder om kustvägen och en utbyggnad av vissa områden norr om nuvarande bebyggelse och kustvägen bör utredas.
- Åtgärder krävs för att höja vattenkvaliteten utmed Trelleborgskusten både vad gäller bad och lukt.

Naturvårdsplan för Trelleborgs kommun

Naturvårdsplanen de områden i Trelleborgs kommun som har stora värden för naturvård och friluftsliv och som är representativa och kännetecknande för landskapet. I naturvårdsplanen diskuteras även förslag till åtgärder för och bevarande av naturvärden i Trelleborgs kommun.

Baltic Master

För att ta en del av ansvaret för en långsiktig förvaltning av Östersjön är Trelleborgs kommun delaktig i ett EU-finansierat INTERREG III B-projekt vid namn Baltic Master, vars övergripande syfte är att komma till rätta med ökade risker i samband med ökade oljetransporter i Östersjön.

Trelleborgs kommun är huvudfinansiären av de 40 olika myndigheterna, universiteten och organisationerna från 7 länder runt Östersjön som deltar i projektet. Trelleborgs kommun ansvarar för en fallstudie där kommunens kuststräcka och havsområdet (d.v.s. ut till ekonomiska zonens yttre gräns) utgör ett pilotområde avseende analyser kring integrerad kustzonsförvaltning (ICZM). Resultaten ska vara applicerbara på övriga regioner i södra Östersjön.

I fallstudien behandlas på ett integrerat sätt ekologiska och socioekonomiska faktorer tillsammans med naturgivna faktorer, exempelvis: natur-/kulturmiljövärden, rekreations-

/turismvärden, åar och estuarier, avrinningsområden/överskott/algutväxt, marinbiologiska värden, havsbotten och topografi/djupdata, sjöfart/sjöleder, hamnar, sport-/fritidsfiske, yrkesfiske, nyrekryterings-/uppväxtområden för fisk, vrak, sjökablar/ledningar, vindkraftverk, m.fl. parametrar, som alla interagerar, men normalt förvaltas och bedöms separat.

Den första delrapporten (år 2006, reviderad år 2007) behandlar omfattande kunskapsunderlag och kartmaterial som framarbetats i projektet, bl.a. genom flertalet inventeringar och konsultuppdrag. Slutmålet för hela fallstudien är att med utgångspunkt i ekosystemansatsen och hållbar utveckling söka lösningar på kommunal nivå på de mest prioriterade kust- och havsproblemen studien påvisar när alla faktorer sammanvägs.

Trelleborgs Kust – Värdefulla natur- och kulturmiljöer söder om kustvägen

Under år 2005 inventerades och beskrevs kuststräckan utanför Trelleborgs kommun. Beskrivningar och kvaliteter som rekreation, friluftsliv, biologisk mångfald, geologiska värden, kulturhistoriska värden samt värden ur ett barnperspektiv beaktades. Arbetet skedde som ett uppdrag av kommunledningen genom miljömålsarbetet, via Baltic Master-projektet, och resulterade i skriften *Trelleborgs Kust – Värdefulla natur- och kulturmiljöer söder om kustvägen* (tryckt år 2006).

Redan utförda åtgärder inom kommunorganisationen

Miljöarbetet är inget nytt inom Trelleborgs kommun. I tabellen nedan (Tabell 3) exemplifieras några kommunorganisationens redan utförda eller pågående åtgärder som verkar för att uppnå delmål inom miljömålet *Hav i balans och en levande kust* mellan åren 2000-2006.

Tabell 3. Exempel på redan utförda eller pågående åtgärder i Trelleborgs kommunorganisation, med inverkan på uppfyllelsen av delmålen inom miljömålet *Hav i balans och en levande kust*.

Genomfört	Miljöförbättrande åtgärd	Avdelning
2004	Byggt bort användandet av skumdämparkemikalier på Trelleborgs avloppsreningsverk.	Tekniska nämnden
Avslutat	Kunskapsutveckling från underifrånperspektiv till helhetssyn. Folkbildningsprojekt med Östersjöns ohälsa som tema.	Kommunstyrelsen
Pågår sedan 2001	Återskapande av våtmarker i Albäck, förhöjande av naturkaraktären samt anläggande av beträdor utmed Albäckssån. Nyplanteringar har skett och en ny entré har iordningsställs och tagits i bruk. Informationstavlor har satts upp.	Kommunstyrelsen
Pågår sedan 2005	Inventering och ökat skydd av Fårabackarna. Rójning av träd och sly har genomförts och en översiktlig marin inventering har genomförts.	Kommunstyrelsen Miljönämnden
Pågår sedan 2005	Ekotråk Gislövsån och Dalköpingeån – ett utredningsområde. Projektet syftar till att inventera och utreda värden, känslighet och utvecklingsmöjligheter för området.	Kommunstyrelsen
Pågår sedan 1998	Strandrensning är en sedan 1998 årligen återkommande Agenda 21-aktivitet med föreningar och skolor.	Kommunstyrelsen
Pågår sedan 2001	Feriepraktik för skolungdomar i årskurs 8 och 9. Feriepraktiken består i strandstädning (åk 9) respektive städning av skolor (åk 8) under treveckorsperioder. Syftet är att få till stånd en bättre miljö på stränderna, på skolorna samt på andra platser inom kommunen där det kan finnas behov av städning/upprensning/uppfräschning, samt att skapa meningsfull sysselsättning under sommarlovet för ett antal ungdomar som annars p.g.a. sin relativt låga ålder kan ha svårt att hitta lämpliga feriearbeten.	Kommunstyrelsen
Pågår sedan	<i>Blå flagg</i> hissas i Gislövs hamn.	Tekniska nämnden

2000		Kommunstyrelsen
2005	Beskrivning av kustens natur- och kulturmiljövärden. Beskrivningen av kustens värden syftar till att synliggöra och marknadsföra de natur- och kulturmiljövärden som finns längs kusten i Trelleborgs kommun. Kusten är mycket åtråvärd för exploatering av olika slag och beskrivningen fungerar därför som en markering av vilka unika värden kommunen har att ta hänsyn till när planer av olika slag läggs i kustområdet.	Miljönämnden Kommunstyrelsen Stadsbyggnadsnämnden Kulturnämnden
Pågår sedan 2004	Genomfört växtnäringrådgivning och informationsträffar till lantbrukare i kommunen i samarbete med <i>Projekt Greppa Näringen</i> genom utbildningar och studiebesök rörande bl.a. anordnande av våtmarker.	Miljönämnden
	Utfört kontroll på växtodlingsgårdar avseende miljöhänsyn, stukor, skydds-zoner m.m.	Miljönämnden
Pågår sedan 1980-talet	Analys av badvattenkvaliteten under badsäsongen.	Miljönämnden
Pågår sedan 2000	Information för lantbrukare angående anläggande av våtmarker, tillsammans med LRF.	Miljönämnden
2004	Anordnande av den internationella Östersjökonferensen i Trelleborg.	Miljönämnden Kommunstyrelsen
Pågår sedan 2005	Deltar i Baltic Master, ett EU-stött samarbetsprojekt med bl.a. uppgiften att minimera riskerna av en negativ miljöpåverkan från transporter kopplade till sjöfarten, identifiering av konfliktområden mellan olika intressenter i kustzonen och territorialvattnet samt förslag till olika lösningar.	Miljönämnden
2005	Inventering av miljöförbättrande åtgärder i småbåtshamnarna Smyge, Gislöv och Skåre, samt genomförande av beviljad åtgärdsansökan.	Miljönämnden
2006	Översiktlig marinbiologisk inventering i havet utanför Fårabackarna.	Miljönämnden Kommunstyrelsen
2005	Alla rengöringsmedel utbytta till miljömärkta alternativ.	Trelleborgshem AB

Lokala miljömål

Uppdelning av delmålen i Trelleborgs kommuns miljömål *Hav i balans och en levande kust* utgår ifrån de regionala delmålen. Följande nio delmål gäller för Trelleborgs kommun:

1. Skydd för marina miljöer

Senast år 2010 skall de skyddsvärda marina miljöerna och kustområdena med höga natur- och kulturvärden ha ett långsiktigt skydd i Trelleborgs kommun.

2. Bevarande av kustens kulturarv och naturlandskap

Senast år 2010 skall en strategi finnas för hur kustens kulturarv och naturlandskap i Trelleborgs kommun ska bevaras och brukas.

3. Åtgärdsprogram för hotade arter

Åtgärdsprogram skall upprättas till år 2010 för de hotade arter och skyddsvärda fiskestammar som finns längs med kusten i Trelleborgs kommun och som har behov av riktade åtgärder.

4. Minskning av bifångster

De årliga bifångsterna av marina däggdjur, sjöfåglar och icke-målarter skall vara försumbara i Trelleborgs kommun så att inte några negativa effekter förekommer på populationerna eller ekosystemet.

5. Uttag ej större än återväxt

Uttaget av fisk, inklusive bifångster av ungfisk, skall i Trelleborgs kommun, senast år 2008 vara högst motsvarande återväxten, så att fiskbestånden kan fortleva och, om så är nödvändigt, återhämta sig.

6. Minskning av buller och andra störningar

Buller och andra störningar från båttrafik inom Trelleborgs kommun skall vara försumbara inom särskilt känsliga och utpekade kustområden senast år 2010.

7. Minskat utsläpp av olja och kemikalier i havet

Utsläppen i Trelleborgs kommun av olja och kemikalier från fartyg ska minimeras och vara försumbara senast år 2010.

8. Badstränder av god kvalitet

Senast år 2010 skall vattnet vid badstränder i Trelleborgs kommun vara av god kvalitet för att främja friluftsliv och rekreation.

9. Småbåtshamnar av god kvalitet

Senast år 2012 skall småbåtshamnarna i Gislöv, Smygehamn och Skåre vara dekorerade med *Blå flagg*.

Förslag till åtgärder för kommunorganisationen

Nedan följer förslag på åtgärder som Trelleborgs kommunorganisation kan arbeta med (se Tabell 4) för att nå miljömålet *Hav i balans och en levande kust*. Ytterligare åtgärder som rör hav och kust kommer att finnas i dokumenten för de angränsande miljömålen (se s 9).

Tabell 4. Förslag på åtgärder som Trelleborgs kommunorganisation kan arbeta med för att nå de lokala målen för miljömålet *Hav i balans och en levande kust*.

Främsta delmål	Åtgärd	Påverkar delmål									Ansvarig	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9		
1	Utvärdering av befintliga skydd för värdefulla strand- och undervattensområden genomförs, så att skyddet motsvarar behovet.	x									Miljönämnden Kommunstyrelsen	
	Underlag för bedömning av vilka områden i kommunen som kan anses vara värdefulla strand- och undervattensområden, t.ex. ålgräsängar och sanddyner, tas fram. Åtgärder sätts sedan in i områdena för att skydda, bevara, och vid behov, restaurera dem.	x									Miljönämnden Kommunstyrelsen	
	Utvärdering av tillämpningen av strandskyddet genomförs och en policy för tillämpning utarbetas.	x									Miljönämnden Stadsbyggnadsnämnden	
	Möjligheten för Trelleborgs kommun att, tillsammans med närliggande kustkommuner, anlita en marinbiolog i syfte att utföra beslutade marina undersökningar, utreds.	x		x	x	x				x	x	Miljönämnden Kommunstyrelsen
	Fiskets påverkan på bottenmiljöerna och fiskefauna i kommunen utreds.	x		x								Miljönämnden Kommunstyrelsen
	En policy upprättas för hur kustvattnet ska skyddas mot föroreningar och fysiska ingrepp som hotar viktiga natur- och kulturvärden, med en mycket restriktiv hållning till dumpning av muddermassor, marin täktverksamhet och utfyllnad av kustområden.	x		x								Miljönämnden Kommunstyrelsen Stadsbyggnadsnämnden Tekniska nämnden
	Ett plan tas fram för hur Trelleborgs kommun kan utvecklas som turistattraktion på ett för natur- och kulturmiljöerna hållbart sätt.	x	x									Miljöförvaltningen Kommunstyrelsen Trelleborg Utveckling AB
2	En policy tas fram för hur ålabodarna, och andra		x	x							Stadsbyggnadsnämnden	

	ekonomibyggnader på kusten som uppförts för fiskets behov, skall bevaras, så att en restriktiv hållning tillämpas framöver. Vid prövning av nödvändiga förändringar av byggnaderna ska krav ställas så att deras kulturhistoriska värde inte minskar.																		Kulturnämnden
	En god hävd bibehålls eller förbättras inom utpekade områden med havsstrandängar och andra värdefulla ängs- och betesmarker längs kusten. Vid behov restaureras dessa (utgår från Länsstyrelsens inventering åren 2002-2004).	x	x																Miljöförvaltningen Kommunstyrelsen Kulturnämnden
	Bevarandeariktade detaljplaner för kustens kulturarv upprättas.		x																Kulturnämnden Stadsbyggnadsnämnden
	Åtgärdsförslag tas fram för att skapa förutsättningar för att det småskaliga fisket längs kusten ska kunna fortleva och utvecklas.	x			x	x													Miljönämnden Kommunstyrelsen Kulturnämnden
3	Kunskapen om lek- och uppväxtplatser för fisk inom kommunens kustområde dokumenteras och befintlig kunskap förbättras.				x														Miljönämnden Kommunstyrelsen
	Befintligt skydd och skyddsbehov för hotade arter som är knutna till kusten och havet utvärderas. Arter med skyddsbehov skyddas, bl.a. genom restriktioner.	x			x														Miljönämnden Kommunstyrelsen
4	Informationskampanj gentemot fritidsfiskarna genomförs, avseende fördelarna för fisken, med fiske med handredskap istället för med nät.						x	x											Miljönämnden Kommunstyrelsen
5	Arbete genomförs för att begreppet <i>Miljömärkt fisk</i> lyfts fram, bl.a. genom att bidra till spridning av information och kunskap inom området.						x	x											Miljönämnden Kommunstyrelsen
	I första hand väljs <i>Miljömärkt fisk</i> vid inköp inom kommunen.				x	x	x												Kommunstyrelsen Skolnämnden Socialnämnden
6	Inventering av bullerfria zoner vid kusten genomförs och ett program för hur dessa ska skyddas tas fram.									x									Miljönämnden Kommunstyrelsen
	Båtrutter och hastighetsbegränsningar ses över och revideras vid behov utifrån befintliga och kommande skyddsområden.									x		x							Miljönämnden Kommunstyrelsen Tekniska nämnden
	Information som tagits fram till båtägare och båtklubbar gällande båt färger sprids även fortsättningsvis.										x								Kommunstyrelsen Tekniska nämnden
7	En god beredskapsplan för om en kemisk- eller oljeolycka sker upprättas.								x	x									Räddningsnämnden
	En avloppssug för fritidsbåtar installeras i Skåre, Gislöv och Smygehamns småbåtshamnar.									x	x	x							Tekniska nämnden Miljönämnden
	Båtägare ges information om miljöanpassad båtbensin (alkylatbensin).									x	x	x							Miljönämnden Tekniska nämnden
	Utredning om hur Trelleborgs kommun kan erbjuda båtägare miljöanpassad båtbensin (alkylatbensin) genomförs.									x	x	x							Miljönämnden Tekniska nämnden
	Användning av landbaserad el åt angörande fartyg vid Trelleborgs hamn utreds.									x	x	x							Miljönämnden Kommunstyrelsen Tekniska nämnden Trelleborgs Hamn AB
	En plan för hur Dalabadet ska bli dekorerat med <i>Blå Flagg</i> tas fram.								x		x								Fritidsnämnden Kommunstyrelsen Tekniska nämnden
8	Utredning av hur den planerade utbyggnaden av Trelleborgs hamn påverkar strömningsförhållanden, erosionsförhållanden, badvattenkvalitet, fisket och				x						x								Trelleborgs Hamn AB Miljöförvaltningen

NÅR VI MÅLEN?

Bedömningar har gjorts av om miljö kvalitetsmålen kommer att nås till år 2020 (år 2050 i en första etapp för *Begränsad klimatpåverkan*) och om delmålen nås inom den tidsram som är uppsatt för vart och ett av dem. Symbolerna vid de delmål där tiden gick ut redan år 2005 är fyrkantiga, övriga runda. För de mål som ännu inte nåtts fortsätter arbetet. Nedan finns en förklaring till symbolerna.

Måläret är: ej passerat passerat

De nuvarande förhållandena är, om de säkerställs och fattade beslut genomförs i väsentliga delar, tillräckliga för att miljö kvalitetsmålet/delmålet ska kunna nås inom den utsatta tidsramen.

Miljö kvalitetsmålet/delmålet är möjligt att nå i tillräcklig grad/utsträckning inom tidsramen, men ytterligare förändringar/åtgärder krävs då.

Miljö kvalitetsmålet/delmålet är mycket svårt att nå i tillräcklig grad/utsträckning inom den utsatta tidsramen.

Nationellt

De nationella miljö målen utvärderas årligen. Sammanställningen nedan är hämtad från miljö målsportalen

Delmål 1, 2005/2015. Skyddsvärda marina miljöer

Till viss del är delmålet uppnått men ytterligare förändringar eller åtgärder krävs. År 2005 hade fem nya marina naturreservat skapats och totalt finns det nu 12 i Sverige. Förslag på ytterligare marina områden som kan ingå i Natura 2000 har getts av länsstyrelserna och Naturvårdsverket.

Ett fiskefritt område runt Gotska Sandön ska inrättas på beslut av Fiskeriverket.

Delmål 2, 2005. Kustens och skärgårdens kulturarv och odlingslandskap

Delmålet har uppnåtts inom tidsramen, mycket p.g.a. att Riksantikvarieämbetet har tagit fram en strategi för att bevara, berika och bruka kulturarvet i kust- och skärgården som idag har en stor attraktionskraft och som utsätts för ett högt förändringstryck.

Delmål 3, 2005. Hotade arter

Detta delmål har ej hunnit uppnås till det utsatta datumet. År 2000 visade Artdatabanken 17 marina arter, som alla var på rödlistan och knutna till den marina miljön och stränder, vara i omedelbart behov av särskilda insatser. Dock har endast åtgärdsprogram inletts för 12 av dessa. Den nya nationella rödlistan, som publicerades 2005, omfattar 219 arter totalt. Utav

dessa är t.ex. 176 evertebrater och 22 marina fiskar. De marina fiskarna har då ökat med åtta arter från rödlistan år 2000.

Delmål 4, 2010. Bifångster

Om detta delmål kommer att kunna nås till år 2010 är osäkert. Sedan år 2004 finns krav på artsorterande rist samt 70 mm fyrkantsmaska vid trålfiske efter kräfta innanför trålgränsen. Sedan år 2005 har även detta redskap införts som alternativ i EU:s regelverk. Undersökningar har därefter visat att fångster och därmed fiskeridödligheten av icke målarter minskat med 80-90 %. Tack vare användandet av sälsäkra laxfällor har även bifångsten av gråsäl (*Halichoerus grypus*) samt vikare (*Phoca hispida*) minskat. Inga bifångster av tumlare (*Phocoena phocoena*) har heller rapporterats.

Delmål 5, 2008. Uttag - återväxt

Detta delmål kommer troligtvis inte att kunna nås till år 2008. Det beror på att dagens förvaltningssystem bl.a. har lett till problem med ökade utkast av fisk och svartlandningar. För att istället kunna reglera fiskeansträngningen kommer man tillåta fiskaren att ta i land nästan allt som fångats. Frågan är under utredning.

Ett annat problem med fisket är det såkallade spökfisket. Spökfiske är nät som gått förlorade och som sedan driver runt löst i havet och snärjer in fisk, fågel och däggdjur som ingen kan rädda. Framst gäller det nät som är bottensatta. År 2005 draggades det efter spökgarn i Öresund och totalt kunde 18 km nät tillvaratas.

Delmål 6, 2010. Buller och andra störningar

Delmålet kommer att vara uppfyllt till år 2010 men en viktig förutsättning är att länsstyrelserna och berörda kommuner pekar ut de särskilt känsliga områdena. Naturvårdsverket har i sin tur undersökt och kommit med förslag på relevanta värden för ljudkvalitet i natur- och kulturområden.

Delmål 7, 2010. Utsläpp av olja och kemikalier

Även detta delmål ser ljusst ut och kommer att kunna vara uppfyllt i tid. Sjötransporterna av olja kommer att öka med tiden, man tror att den kommer att öka med 40 % fram till år 2015, men för att motverka kollisioner och grundstötningar har beslut tagits om ett antal skyddsåtgärder. Förbättrade ledssystem, användning av moderna navigationsinstrument samt utökad användning av lots är exempel på antagna skyddsåtgärder.

Flygövervakning till havs är en annan hjälpande faktor som har visat sig kunna reducera mängden illegalt spill och även att fler fartyg främst lämnar sin olja till hamnarnas mottagningsanläggningar i stället för till havs.

Regionalt

Uppföljning av de regionala miljömålen för Skåne görs årligen av Länsstyrelsen i Skåne län. Följande information om uppfyllelsen av de regionala delmålen är hämtad från miljömålportalen.

Delmål 1, 2010. Skydd för marina miljöer

Skånes kustzon, både i havet och på land, karaktäriseras av en mångskiftande och känslig natur. Samtidigt är den utsatt för ett hårt tryck från olika former av mänskligt nyttjande. Ca 80 % av kuststräckan består av värdefulla natur- och kulturområden och beskrivs i länets naturvårdsprogram. Längs ca hälften av denna sträcka finns naturreservat och lite mer ingår i Natura 2000. Men, endast en handfull av de befintliga reservaten skyddar den marina miljön. Under åren 2006-2007 kommer dock troligen beslut att tas för inrättande av fyra nya marina reservat.

Kunskapen om marina miljöer, är till skillnad från den vi har om landmiljöer, mycket otillräcklig och spridd på många aktörer. För att få en bättre helhetsbild krävs inventeringar inom många ämnesområden liksom sammanställning av befintlig kunskap. Resurser krävs även för uppföljning inom befintliga reservat för att t.ex. se om de utgör ett tillräckligt skydd.

En god kunskapsbas om den marina miljön i Skåne krävs för att slutligen kunna avgöra vilka områden som är skyddsvärda och som bör prioriteras till år 2010. Någon sådan prioritering har dock inte gjorts. Med tanke på omfattningen av det återstående arbetet och den stora vikt som läggs vid just den marina miljön bedömer Länsstyrelsen det som mycket svårt att nå målet inom utsatt tid.

Delmål 2, 2005. Bevarande av kustens och skärgårdens kulturarv och odlingslandskap

Betydande delar av kusten är *Riksintresse för friluftsliv* eller *Riksintresse för naturvård*. En del kuststräckor har långsiktiga områdesskydd genom förordnanden enligt miljöbalken och fornlämningar är skyddade enligt Kulturminneslagen. Det finns 52 naturreservat, flera växt- och djurskyddsområden och en nationalpark med en sammanlagd areal på cirka 55 000 hektar utmed kusten. Flera av områdena utgör även en del av Natura 2000-nätverket. Strandskydd gäller utmed en stor del av länets kuster. Vissa restbiotoper och landskapselement berörs av det generella biotopskyddet enligt miljöbalken.

Hoten kan vara många, exempelvis exploatering och nedläggning av jordbruksmark. Det finns ett ökat intresse för exploatering av kustlandskapet, exempelvis genom fritidshusbebyggelse. Samtidig är arbete med områdesskydd i marina miljöer ett prioriterat arbetsområde enligt Naturvårdverkets och Länsstyrelsens regleringsbrev. Hävden av strandängar och våtmarker i det kustnära odlingslandskapet är allt mer beroende av ekonomiskt stöd (miljöstöd) till markägare och arrendatorer. För särskilt värdefulla natur- och/eller kulturmiljöer används bland annat miljöbalken, kulturminneslagen och plan- och bygglagen i stor utsträckning för att ta tillvara värdena i kustlandskapet.

Länsstyrelsens bedömning grundar sig på att kunskapssituationen om kustområdena är förhållandevis god och att det redan finns utredningar och annat material som kan ligga till grund för arbetet med att ta fram en strategi. Det måste dock göras en definition och geografisk avgränsning av ”kulturarv” och ”kustens odlingslandskap” för att möjliggöra uppföljning och övervakning av delmålet.

Naturvärdena utmed länets kust omfattas i huvudsak av en befintlig strategi. Motsvarande strategi finns inte för kulturarvet. Länsstyrelsens bedömning blir därför att miljömålet inte är uppfyllt.

Delmål 3, 2005. Åtgärdsprogram för hotade arter

I Sverige finns idag 221 hotade arter i marin miljö enligt den av naturvårdsverkets fastställda rödlista 2005. I Skåne finns 131 stycken (59 %) av dessa arter. Till år 2015 är det övergripande målet att andelen hotade arter ska ha minskat med 30 % totalt. Regeringens målsättning för år 2005, att åtgärdsprogram skall finnas för 17 av dessa arter som är behov av riktade åtgärder (Skåne län hyser 5 av de 17), har inte uppnåtts. Produktionen av åtgärdsprogram för hotade marina arter skall sedan öka kraftigt till år 2010. En del av dessa program rör livsmiljöer för flera arter.

Listan över arter och habitat som behöver åtgärdsprogram förnyas kontinuerligt och steget är mycket långt mellan att få fram godkända åtgärdsprogram och att genomföra tillräckliga åtgärder för att minska det stora antalet hotade arter. När det gäller våra hotade marina arter finns dessutom idag mycket liten kunskap om vilken livsmiljö dessa behöver under sin livscykel och om vilka hot som finns för deras fortlevnad. Ett internationellt samarbete är också en förutsättning om vi skall lyckas bevara ett flertal av dessa marina arter. För att vända den negativa trenden krävs stora resurser för att återställa och skydda livsmiljöerna i våra hav. Det skall understrykas att förutsättningarna för arbetet med hotade marina arter har bättre förutsättningar än på länge. I regleringsbrevet efterfrågas 19 nya marina naturreservat och 6 marina områden med fiskeförbud senast år 2010. Ny och skärpt fiskerilagstiftning utvecklas också kontinuerligt.

Vi har inte nått målet om 17 fastställda och påbörjade åtgärdsprogram för hotade arter år 2005 och det är Länsstyrelsens i Skåne läns bedömning att det, trots nya redskap och resurser är oralistiskt att uppnå det långsiktiga och övergripande målet att andelen hotade arter i våra hav ska ha minskat med 30 % till år 2015.

Delmål 4, 2010. Minskning av bifångster

Möjligheten att uppnå målet beror dels på omfattningen av bifångsterna, men även på beståndssituationen hos de arter som riskerar att fångas i redskapen. Måluppfyllelsen på 1 % går ej att bedöma där absoluta populationsberäkningar saknas. Den population av marina däggdjur som det uppenbart är svårt att nå målet för i Skåne är tumlare, i det fall Östersjöns tumlare utgör en separat population. För gråsäl och knobbsäl bedöms målet kunna uppfyllas då populationerna tillväxer och fisket tvingas upphöra på grund av sälskador.

Vad avser bifångsterna av hotade bestånd av fisk så utgör Skånes havsområden ytterkanten av utbredningsområdena för slätrocka, knaggrocka, majfisk, småfläckig rödhaj, brugd och sillhaj (håbrand). Öresund kan trots detta tack vare trålningsförbudet utgöra en refug för dessa arter som sannolikt pressats tillbaka av det intensiva bottentrålsfisket i Västerhavet. Skärkniv och staksill är slumpartade fångster och fångas de dör de normalt i fiskeredskapen eller av hanteringen trots att de är fredade. Dessa arter förekommer dock i starka bestånd i sydöstra Östersjön där det årligen fiskas ca 100 ton skärkniv och ca 200 ton staksill. Havsnejonöga bedöms inte hotas av bifångstrisken.

Delmål 5, 2008. Uttag ej större än återväxt

Huvudproblemet är en kortsiktig politik vad avser förvaltningen av de gemensamma fiskbestånden i Skånes havsområden. Miljösituationen ställer dessutom ökade hänsynskrav vid förvaltningen av bestånden. Ett flertal bestånd befinner sig i en situation där risk finns för reducerad fortplantningskapacitet och hos några är fortplantningskapaciteten nedsatt.

Trenden är negativ hos alla bestånd, men tecken finns på vändningar hos bland annat

Östersjölaxen. Utvecklingen hos Skånes landskapsfisk, ålen, är mycket illavarslande och här kommer inte målet att nås.

Den gemensamma fiskeripolitiken har fått en ökad vikt mot hållbar förvaltning och återhämtningsplaner har tagits fram för flera arter och en för torsken i Östersjön planeras. Regionala rådgivande organ (RAC), har tillskapats för att förbättra förankringen av beståndsförvaltningen hos näring och miljöorganisationer. Fiskbestånden har en stor återhämtningsförmåga om förutsättningar skapas. För flera arter saknas dock underlag för att bedöma beståndssituationen och för vilka åtgärder som måste genomföras.

Delmål 6, 2010. Minskning av buller och andra störningar

Länsstyrelsen i Skåne län håller för närvarande på att ta fram underlag för bedömning av detta mål.

Delmål 7, 2010. Minskat utsläpp av olja och kemikalier

En minskning av antalet oljeutsläpp har skett de senaste åren, däremot säger statistiken inget om omfattningen av utsläppen. Samtidigt ökar dock trafiken och fler fartyg passerar Östersjön, genomsnittligt befinner sig cirka 2 000 fartyg under gång varje dag i Östersjöområdet (år 2004). Av dem är cirka 160 tankfartyg. Då det finns stora brister i underlaget, främst när det gäller utsläppen av kemikalier, är det svårt att göra en bedömning av hur stort problemet är. Länsstyrelsen bedömer ändå att målet är mycket svårt att nå till år 2010.

Delmålet är ett nationellt mål som bör följas upp i samverkan med övriga län som har kust mot Södra Östersjön. Ingen direkt samordnad kontroll finns heller mellan länderna. Genom EU-projektet Baltic Master där Länsstyrelsen i Skåne län deltar arbetar de olika aktörerna med att förbättra samordning och kommunikation mellan länderna i Östersjöområdet så att samverkan blir bättre vid t.ex. ett större oljeutsläpp.

Naturvårdsverket anger att bekämpandet av oljespill främst är en internationell fråga. För att en radikal minskning av utsläppen ska ske krävs skärpt internationell lagstiftning. Det kan även vara aktuellt med strängare straff för dem som medvetet släpper ut olja eller kemikalier. Länsstyrelsen bör delta aktivt i besvarande av remisser etcetera som gäller förändringar i gällande lagstiftning.

Det krävs även ökad medvetenhet hos befälhavare och personal ombord på fartygen om vilka utsläpp som sker idag, vilka konsekvenser de får och enkla åtgärdsförslag till hur utsläppen ska kunna minskas. Här kan det vara lämpligt med en utbildningsinsats i linje med den som skett inom projekt *Grön kemi* i Västra Götalands län.

Lokal uppföljning

De lokala miljömålen kommer att följas upp och utvärderas enligt ett särskilt uppföljningsprogram.

REFERENSER

- Albertsson J, Bergström U, Isæus M, Kilnäs M, Lindblad C, Mattisson A, Sandman A & Wennberg S, *Sammanställning och analys av kustnära undervattenmiljö*, Naturvårdsverket, Rapport 5591, (2006).
- Broberg P, Carlsson J, Ek C, Jacobsson I, Johansson P-A & Adolfsson M, *Trelleborgs kust – En beskrivning av natur- och kulturmiljövärden söder om kustvägen*. Trelleborgs kommun (2006).
- Cato I, Kjellin B & Zetterlund S, *Förekomst och utbredning av sandbankar, berg och hårdbottnar inom svenskt territorialvatten och svensk ekonomisk zon (EEZ)*. Sveriges geologiska undersökning, SGU Rapport 2003:1, Uppsala. (2003).
- Länsstyrelsen i Skåne län (2005). *Vägledning för Hav i balans samt levande kust och skärgård*.
- Länsstyrelsen i Skåne län, *Nå målen*. Tips om hur små och medelstora företag kan nå miljömål.
- Miljöförvaltningen i Trelleborg, *Trelleborgs åar – Vattenundersökningar 2004*. Miljöförvaltningen, Rapport 4/2005 (2005).
- Miljöförvaltningen Trelleborg, *Närsalt i Trelleborgs kommun – Kartläggning av flödena av kväve och fosfor*. Miljöförvaltningen, Rapport 7/2006 (2006).
- Miljöförvaltningen Trelleborg, *Fallstudie Trelleborg – Delrapport I*, (2006, reviderad 2007).
- Miljömålsrådet, *De Facto 2006 – Miljömålet på köpet* (2006).
- Olsson, P, *Inventering av ålgräsängar*, Toxicon AB, Rapport 112/04, Landskrona (2004).
- Trelleborgs kommun, *Översiktsplan Trelleborg 2006*.
- Trelleborgs kommun, *Översiktsplan Trelleborg 2002*.

Internetkällor

Länsstyrelsen i Skåne län, www.m.lst.se
Marthaförbundet, www.martha.fi/ostersjon/index.php
Naturvårdsverket, www.naturvardsverket.se
Stockholms Marina Forskningscentrum, www.smf.su.se
Svenska Naturskyddsföreningen, www.snf.se
Östersjöportalen, www.fimr.fi/sv
Sydkustens Vattenvårdsförbund, www.vattenvardsyd.com
Naturhistoriska riksmuseet, www.nrm.se/mg
Kustbevakningen, www.kustbevakningen.se
Greppa Näringen, www.greppa.nu
Vattenportalen, www.vattenportalen.se
Miljömålsportalen, www.miljomal.nu

Bilaga 1. Vad kan företag göra?

Små och medelstora företag har mycket att vinna med ett systematiskt miljöarbete. Arbetet bidrar till att säkra verksamheten, att spara resurser och att skapa nya affärsmöjligheter genom att konkurrenskraften stärks. I nedanstående text, som är ett utdrag ur Länsstyrelsens i Skåne län skrift *Nå målen!*, ges konkreta tips om hur ditt företag kan bidra till samhällsutvecklingen och till att miljömålen nås.

Vid Inköp

- Se över hur ofta och på vilket sätt inköpen görs. Kartlägg vem som ansvarar för olika inköp. Skilj på inköp som är specifika för just ert företag, t.ex. råvaror till produktionen, och sådant som i stort sett alla företag köper (el, resor, kontorsmaterial, städmaterial, möbler, datorer och andra kontorsmaskiner). Miljöanpassning av inköpen måste ingå som en del i ert företags miljöarbete.
- För råvaror till produktion: se vilka volymer som är störst och/eller där miljöpåverkan är stor. Analysera vad om är möjligt att påverka. Går det att använda mindre mängder material? Går det att använda återvunnet material? Går det att använda andra material som har mindre miljöpåverkan? Detta är ett arbete som måste ske i nära samarbete med produktutvecklare och den egna verksamhetens kunder.
- Vanliga inköp är livsmedel, el, papper, trycksaker, rengöringsmedel, kontorselektronik, textilier och möbler. Fråga efter miljömärkning av en oberoende tredje part, som Svanen, KRAV, Bra Miljöval, EUblomman, TCO-märkningen, FCS eller PEFC. Om det inte finns miljömärkta produkter som fyller de behov ni har, kan ni ställa egna krav. Exempel på sådana finns hos Miljöstyrningsrådet.
- Använd riktlinjerna i EKV-verktyget för miljöanpassad upphandling vid inköp och upphandlingar. EKV-verktyget är tänkt att underlätta för inköpare att ställa miljökrav vid upphandling. Det ger bland annat förslag till kravformuleringar, som kan ingå i förfrågningsunderlaget för den vara eller tjänst som ska upphandlas.

Transporter

- Ställ miljökrav när ni köper transporter, separat eller vid köp av varor – fråga efter Bra Miljöval-märkta transporter. Ställ miljökraven på såväl fordon och bränslen som godseffektivitet vid val av godstransportörer. Ha tjänstebilar i bilpool. Köp eller leas miljöfordon eller, i andra hand, bränslesnålare konventionella fordon.
- Se till att andelen dieslbilar endast tillåtas öka om de tillhör bästa miljöklass (2005) eller har partikelfilter.
- Använda fordon med låg bränsleförbrukning.
- Mät bränsleförbrukningen i verksamhetens fordon. Använd beräkningsverktyg som underlättar att följa upp tjänsteresornas och godstransporternas miljöbelastning.

- Håll hastighetsgränserna och kör snålt.
- Välj miljöanpassade bilvårdsprodukter och motoroljor samt däck som är Svanenmärkta, utan HA-oljor, gärna regummerade däck och däck med lågt rullmotstånd.
- Pröva telefon/videokonferenser.
- Agera aktivt för att personalen ska gå, cykla eller åka kollektivt till och från arbetet. Underlätta för samåkning till och från jobbet t.ex. genom annonsplats på anslagstavla eller intranät.
- Ha tillgång till tjänstecyklar som används regelbundet. Välj att åka med kollektivtrafik för kortare tjänsteresor när det är möjligt. Välj att alltid ta tåg eller buss för tjänsteresor längre än 10 mil.
- Utbilda personalen i eco-driving

Energi

- Energiinvesteringar är oftast stora och har en relativt lång teknisk och ekonomisk livstid. Använd inte samma krav på pay-off tider som vid andra investeringar i verksamheten. Att få en ekonomisk och miljöanpassad energisituation kräver långsiktigt tänkande och tilltro till framtiden, vilket innebär att se längre än 2-3 år framåt i tiden.
- Lyft energi- och miljöfrågorna i organisationen så att detta diskuteras kontinuerligt i ledningsgruppen. En genomtänkt strategi kan användas för att skapa fördelar för marknadsföring som ett miljöanpassat företag eller produkt. Energi- och miljöfrågorna bör tas tillvara i varumärkesstrategier och företagets arbete med kärnvärde och profil.

Kemikalier och farliga ämnen

- Ta fram en avvecklingslista för de kemikalier och ämnen som ska fasas ut enligt lagkrav. Byt ut de kemikalier ni använder som finns i begränsningsdatabasen och prioriteringsdatabasen (f.d. obs-listan).
- Prioritera de minst miljöskadliga kemikalierna för att få fram miljöanpassade produkter, som går att återanvända och/eller återvinna. Välj alternativa material – istället för kopparrör och rör av PVC kan ni kanske använda återvinningsbara plaströr; istället för mineralull kan ni kanske använda ekofiber (består av växtfiber och tillverkas av återvunna dagstidningar); istället för polyuretan kan ni kanske använda polyeten; istället för PVC och aluminium kan ni kanske använda polypropen.
- Undvik golvbrunnar, alternativt ha kringvallade golvbrunnar eller invallning.
- Se till att uttjänta produkter, som innehåller ozonnedbrytande eller radioaktiva ämnen, såsom brandsläckare, kylskåp, frysar och vissa byggnadsmaterial, omhändertas på ett miljöriktigt sätt.

Avfall

- Försök minimera avfallet. Mät och kartlägg inkommande och utgående transporter så att ni har kontroll på avfallsströmmarna. Gör en massbalans över materialflödet ("material in" respektive "material ut" fördelat på typ och mängd).
- För bok över hur mycket avfall ni har av olika typer, varifrån det kommer och hur ni tänker ta omhand det.
- Källsortera och skilj olika avfallslag. Samla in spill (internt, externt, installations- och produktionsspill) och återvinn eller sälj det som en resurs till andra industrier/verksamheter.
- Tänk på att vissa sorters avfall också kan räknas som farligt gods. I så fall gäller särskilda bestämmelser för transporten. Det kan krävas särskilt emballage och särskild utbildning av transportören. Exempel på farligt gods är sådant som är frätande, giftigt, explosivt eller smittförande. Ta reda på vad som gäller.
- Kontrollera alltid att transportören av ert avfall har rätt tillstånd.
- Återanvänd emballage. Använd alternativa emballage, istället för kartonger kan du kanske använda tråg. Se över beställningsrutinerna för att minimera emballage.
- Samla in färgförpackningar, oljefilter, förbrukade tonerkassetter, bläckpatroner och batterier för återvinning. Se Internetsidan www.forpackningsinsamlingen.nu för råd.
- Använd uppladdningsbara batterier (t.ex. NiMH, dock ej NiCd) eller miljömärkta batterier.

Vatten och avlopp

- Kartlägg vilka kemikalier och farliga ämnen som går ut genom avloppen.
- Håll koll på vattenförbrukningen. Samla in spill (internt, externt, installations- och produktionsspill) för att förhindra förorening av vattendrag samt uppmuntra till resurseffektivitet.
- Tänk på att skruva åt kranar så att de inte står och rinner i onödan.
- Diska och tvätta enbart med fulla maskiner. Installera snålspolande toaletter och sparsilar på alla kranar.

Utsläpp till luft

- Byt ut klorerade lösningsmedel och organiska lösningsmedel till mer miljövänliga alternativ (t.ex. vattenbaserade) för att minska utsläpp av flyktiga organiska ämnen.
- Byt till alkylatbensin och miljöanpassad olja i 2-taktsmotorer, hjälpmotorer, el-aggregat och kompressor.
- Byt till miljöanpassade smörjfetter, hydraulvätskor och bränslen (t.ex. alkylatbensin, miljövänlig diesel) i arbetsmaskiner och redskap.

Utsläpp till mark

- Se till att avrinning och dränering av området sker så att eventuella föroreningar kan samlas upp innan de påverkar mark och grundvatten.

Buller

- Se till att mobila arbetsmaskiner är bullermärkta.
- Se till att hastighetsgränser alltid följs för att minska buller från transporter/trafik.

Miljofragan.nu – expertstöd till små och medelstora skånska företag

På Internetsidan www.Miljofragan.nu kan du ställa frågor som på ett eller annat sätt handlar om miljö, och få svar från experter på området.

Din fråga kan vara stor eller liten och den kan handla allt från miljöledningssystem till miljölagstiftning, företagens miljöpåverkan eller de svenska miljömålen. Svar lämnas av kvalificerade experter på Sustainable Business Hub, Länsstyrelsen i Skåne län, Region Skåne, samt konsulter anslutna till Svensk Miljökompetens.

Det är kostnadsfritt för små och medelstora skånska företag att ställa frågor. Vid omfattande frågeställningar kan, efter samråd med er, offerter lämnas av kvalitetssäkrade konsulter anslutna till Svensk Miljökompetens.

Gröna miljoner – tillväxtpotentialen i miljömålen

Länsstyrelsen i Skåne län har tillsammans med Region Skåne och Sustainable Business Hub tagit fram en rapport om tillväxtmöjligheterna i miljömålen.

Rapporten fokuserar på miljödriven tillväxt inom områdena livsmedel respektive energi, klimateffektiva produkter och tjänster.

Bilaga 2. Vad kan du som privatperson göra?

Som privatperson kan du göra massor för att bidra till en bättre miljö. Hushållens konsumtion, i form av varor och tjänster, står för en väsentlig del av olika former av miljöpåverkan. Att förändra/se över vårt konsumtionsmönster är därför av stor vikt. Ingen kan göra allt, men alla kan göra något!

- Köp ekologiskt producerad mat så minskar kväveutsläppen från jordbruken till Östersjön. Köper du dessutom närproducerat minskar du utsläppen från transporter.
- Köp miljövänliga varor märkta med Svanen eller Falken där man använder sig av en produktionsprocess som är skonsammare mot miljön.
- Försök att undvika bilkörning när det inte är nödvändigt, välj cykeln eller åt med kollektivtrafiken.
- Använd inga gifter eller konstgödsel i trädgården. Många små trädgårdar påverkar precis som stora jordbruk övergödningen och giftutsläppen.
- Släng inte lösningsmedel eller kemikalier i avloppet. Målarfärg och kemikalier hamnar till slut i Östersjön. Dessa ska lämnas in på återvinningsstationerna.
- Klipp gräset med en manuell klippare eller med el-klippare. En timmes körning med en bensindriven motorklippare utan katalysator släpper ut lika mycket som en bilresa från Luleå till Malmö.
- Är du båtägare? Se till att du inte använder de giftiga båtbottnfärgerna. Använd ett av alternativen till båtbottnfärgerna för att få bort musslor och dylikt från skrovet, så att du skonar haven och vår natur från dessa gifter. Se också alltid till och töm det uppkomna avfallet på land och inte ute till havs.
- Välj däck utan HA-oljor. HA-oljor är cancerframkallande och miljöfarliga eftersom de innehåller stora mängder polyaromatiska kolväten (PAH).
- När du ska tvätta din bil, gör det inte på gatan utan välj hellre en tvättstation med speciell vattenrening. Måste du tvätta bilen hemma, gör det inte på hårdgjorda ytor där vattnet går direkt till avloppsnätet.
- Lämnna tillbaka gamla mediciner till Apoteket och spola inte ner dem i toaletten.

Leta vidare på Internet

www.sparkkraft.nu

www.miljomataren.konsumentverket.se